

Miðvikudaginn 4. nóvember 1970.

Nr. 105/1970. **Ákæruvaldið**

(Valdimar Stefánsson saksóknari ríkisins)
gegn

Magnúsi Jóhannssyni

(Ragnar Ólafsson hrl.).

Dómenndur:

hæstaréttardómarnir Einar Arnalds, Benedikt Sigurjónsson,
Gizur Bergsteinsson og Logi Einarsson og prófessor Ármann
Snævarr.

Brot gegn 158. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940,
skattalögum og lögum um bókhald.

Dómur Hæstaréttar.

Málavöxtum er einkar skilmerkilega lýst í hinum áfrýjaða
dómi.

I.

Telja verður samkvæmt gögnum málsins, að víxlasam-
þykktir ákærða, sem í málinu greinir, hafi að talsverðu leyti
verið vegna vörukaupa hans.

Ríkisskattaneftnd hefur áætlað og ákveðið vangreidda
skatta ákærða þannig fyrir árin 1963 og 1964:

Ár	Söluskattur	Tekjuskattur
1963	kr. 90.290.00	kr. 152.864.00
1964	— 241.035.00	— 143.549.00

Héraðsdómendur komast að þeirri niðurstöðu, að hinir
vangreiddu skattar séu hóflega reiknaðir svo:

Ár	Söluskattur	Tekjuskattur
1963	kr. 53.286.00	kr. 107.625.00
1964	— 215.636.00	— 222.251.00

Þess ber að geta, að einungis er ákært fyrir vangreiddan
tekjuskatt fyrir skattárið 1964, að fjárhæð kr. 143.549.00, og
hafa héraðsdómendur tekið tillit til þess.

Samkvæmt útreikningum héraðsdómenda hefur of lág útsvarsálagning á ákærða numið fyrir skattárið 1963 kr. 96.900.00 og fyrir skattárið 1964 kr. 234.700.00, en ákærði var einungis saksóttur fyrir að hafa valdið of lágrí útsvarsálagningu nefnd ár, samtals að fjárhæð kr. 250.000.00, og hafa héraðsdómendur lagt það til grundvallar dómi sínum.

Ríkisskattanefnd gerði ákærða að greiða viðbótaraðstöðugjald fyrir árin 1963 og 1964, samtals að fjárhæð kr. 61.600.00. En ákærði er saksóttur fyrir að hafa skotið sér undan álagningu aðstöðugjalds fyrir skattárin 1963 og 1964, samtals að fjárhæð allt að kr. 45.500.00. Héraðsdómendur hafa metið, að hið undandregna aðstöðugjald fyrir bæði árin nemi kr. 32.766.00.

Pegar lítið er til gagna máls þessa, þ. á m. úrskurðar ríkisskattanefndar, þykja hin undandregnu skattgjöld ekki nema lægri fjárhæðum en héraðsdómendur hafa metið.

Framangreind brot ákærða eiga eigi undir ákvæði 145., 146. og 147. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

Að öðru leyti er atferli ákærða, er í kafla þessum greinir, réttilega heimfært til refsíákvæða í héraðsdómi að því viðbættu, að undanskot hans undan útsvari og aðstöðugjaldi varða við sömu lagagreinir og undanskot hans undan tekjuskatti, þær, er í hinum áfrýjaða dómi getur, sbr. 118. gr. laga nr. 82/1961.

II.

Bókhaldsbrot ákærða þykja varða við þau lagaákvæði, er í héraðsdómi greinir, að því viðbættu, að brot, er í II, 3. tl. ákæru getur, varðar við 158. gr. almennra hegningarlaga, en eigi við 262. gr. þeirra.

III.

Refsing ákærða þykir hæfilega ákveðin með hliðsjón af 2. mgr. 49. gr. og 77. gr. almennra hegningarlaga fangelsi 3 mánuði og 1.200.000.00 króna sekt til ríkissjóðs, og komi fangelsi 9 mánuði í stað sektar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Staðfesta ber ákvæði héraðsdóms um sviptingu verzlunarleyfa og greiðslu sakarkostnaðar.

Dæma ber ákærða til að bera kostnað af áfrýjun málsins, þar með talin saksóknarlaun til ríkissjóðs, kr. 65.000.00, og laun verjanda síns, kr. 65.000.00.

Dómsorð:

Ákærði, Magnús Jóhannsson, sæti fangelsi 3 mánuði og greiði kr. 1.200.000.00 sekt til ríkissjóðs, og komi fangelsi 9 mánuði í stað sektar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Ákvæði héraðsdóms um sviptingu verzlunarleyfa og greiðslu sakarkostnaðar skulu vera óröskuð.

Ákærði greiði kostnað af áfrýjun málsins, þar með talin málssóknarlaun í ríkissjóð, kr. 65.000.00, og laun verjanda síns, Ragnars Ólafssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 65.000.00.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur sakadóms Reykjavíkur 25. marz 1970.

Ár 1970, miðvikudaginn 25. marz, var á dómþingi sakadóms Reykjavíkur, sem háð var í Borgartúni 7 af Halldóri Þorbjörnsyni sakadómarara sem dómsformanni og Eggert Kristjánssyni og Sigurði Stefánssyni löggiltum endurskoðendum sem meðdómendum, kveðinn upp dómur í málinu nr. 161/1970: Ákærvaldið gegn Magnúsi Jóhannssyni, sem tekið var til dóms 23. þ. m.

Með ákæru, dags. 19. apríl 1967, var opinbert mál höfðað gegn Magnúsi Jóhannssyni kaupmanni, Sunnubraut 18 í Kópavogi, fæddum 24. desember 1928 á Patreksfirði, „fyrir að hafa með eftirgreindum hætti gerzt sekur um skattsvik og bókhaldsbrot í sambandi við rekstur húsgagnaverzlunar sinnar — Skeifunnar — að Laugavegi 59 í Reykjavík:

I. Skattsvik.

Ákærða er gefið að sök að hafa:

1. Á árunum 1963, 1964 og 1965 dregið undan við framtal til söluskatts verulegan hluta af vörusölu verzlunar sinnar, Skeif-

unnar að Laugavegi 59 í Reykjavík. Er sala þessi og undandreginn söluskattur talin nema eftirtöldum fjárhæðum:

Ár	Sala	Söluskattur
1963 . . .	3.100.000.00	90.290.00
1964 . . .	4.800.000.00	241.035.00
1965 . . .	2.355.825.00	164.358.00
	10.255.825.00	495.683.00

2. Við framtal til tekjuskatts og eignarskatts fyrir skattárin 1963 og 1964 dregið undan álagningu hreinar tekjur fyrra árið allt að kr. 504.500.00, sem leiddi til lægri tekjuskattsálagningar en vera átti, sem nam allt að kr. 152.864.00, og síðara árið hreinar tekjur allt að kr. 526.400.00, sem leiddi til lægri tekjuskattsálagningar en vera átti, sem nam allt að kr. 143.549.00.

3. Dregið á skattárunum 1963 og 1964 tekjur undan álagningu útsvars allt að kr. 504.500.00 fyrra árið og hið síðara allt að kr. 526.400.00, sem leiddi til lægri tekjuútsvarsálagningar en vera átti fyrir bæði árin, sem nam allt að kr. 250.000.00.

4. Á skattárunum 1963 og 1964 dregið undan skattstofn við álagningu aðstöðugjalds, að fjárhæð allt að kr. 6.500.000.00 bæði árin, sem leiddi til lægri álagningar aðstöðugjalds en vera átti fyrir bæði árin, sem nam allt að kr. 45.500.00.

Telst ákærði með fyrrgreindum sakarefnum, svo sem rakin eru í liðum 1—4 incl., hafa gerzt brotlegur við þau lagaákvæði, er hér greinir: Með 1. lið við 247. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og 26. gr., sbr. 25. gr. laga um söluskatt nr. 10/1960 og 31. gr., sbr. 30. gr. reglugerðar nr. 15/1960 um sama efni, með 2. lið við 1., sbr. 5. mgr. 48. gr. laga nr. 55/1964 um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. áður 1. og 4. mgr. 48. gr. laga nr. 70/1962, en nú 1. og 5. mgr. 48. gr. laga nr. 90/1965 um sama efni, sbr. 1. og 3. mgr. 112. gr. reglugerðar nr. 245/1963 um sama efni, en með 3. og 4. lið við 2. og 5. mgr. 61. gr. laga nr. 51/1964 um tekjustofna sveitarfélaga, sbr. 5. gr. laga nr. 67/1965 um breytingu á þeim lögum. Ennfremur þykir sakarefni allra fyrrgreindra fjögurra liða varða við 145. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940, en til vara við 146. gr. eða 147. gr. sömu laga.

II. Bókhaldsbrot.

1. Ákærða er gefið að sök að hafa í blekkingarskyni vanfært í bókhaldi sínu vörukaup á tímabilinu apríl til desember 1964 frá

Trésmiðju Birgis Ágústssonar um allt að kr. 1.236.734.00 eftir röngum reikningum, sem að neðan greinir:

Reiknings- númer	Dag- setning	Rétt verð	Rangt verð
915	9/4	kr. 51.180.00	kr. 1.500.00
983	20/4	— 39.465.00	— 600.00
1020	28/4	— 27.760.00	— 750.00
1088	13/5	— 48.320.00	— 1.180.00
1094	13/5	— 20.470.00	— 300.00
1119	21/5	— 30.240.00	— 1.700.00
1145	26/5	— 17.520.00	— 850.00
1150	27/5	— 31.600.00	— 600.00
1204	9/6	— 24.720.00	— 1.180.00
1206	10/6	— 21.845.00	— 300.00
1222	12/6	— 21.040.00	— 2.360.00
1262	25/6	— 55.560.00	— 4.720.00
1283	30/6	— 21.520.00	— 1.500.00
1306	6/7	— 42.100.00	— 2.180.00
1313	7/7	— 30.060.00	— 3.360.00
1332	14/7	— 35.445.00	— 2.320.00
1341	15/7	— 103.040.00	— 7.120.00
1369	23/7	— 67.320.00	— 1.880.00
1411	31/7	— 32.620.00	— 2.180.00
1436	7/8	— 50.700.00	— 2.680.00
1454	12/8	— 76.070.00	— 7.760.00
1519	26/8	— 80.000.00	— 10.880.00
1535	31/8	— 39.980.00	— 1.500.00
1540	1/9	— 32.880.00	— 1.580.00
1554 ¹ / ₂	3/9	— 18.900.00	— 3.760.00
1585	9/9	— 48.520.00	— 7.760.00
1711	24/9	— 10.220.00	— 1.880.00
1737	28/9	— 21.980.00	— 2.180.00
1776	2/10	— 52.900.00	— 2.560.00
1857	8/10	— 21.860.00	— 2.680.00
1891	13/10	— 33.160.00	— 940.00
1892	13/10	— 18.480.00	— 150.00
1914	16/10	— 39.185.00	— 390.00
1928	19/10	— 44.360.00	— 4.980.00
1953	22/10	— 20.330.00	— 2.680.00
1992	27/10	— 57.860.00	— 2.560.00

Reiknings- númer	Dag- setning	Rétt verð	Rangt verð
1995	27/10	kr. 39.900.00	kr. 2.560.00
2076	5/11	— 18.480.00	— 1.880.00
2107	10/11	— 15.120.00	— 1.880.00
2176	19/11	— 14.640.00	— 1.500.00
2223	24/11	— 94.000.00	— 9.420.00
2244	27/11	— 24.684.00	— 1.800.00
2303	4/12	— 52.050.00	— 1.880.00
2334	8/12	— 63.490.00	— 1.595.00
2352	10/12	— 42.180.00	— 9.620.00
2521	22/12	— 22.320.00	— 1.460.00

Kr. 1.776.074.00 Kr. 127.095.00

Mismunur — 1.648.979.00

÷ 25% afsláttur frá útsöluverði — 412.245.00

Undandregin vörukaup apríl—desember kr. 1.236.734.00

2. Ákærða er gefið að sök að hafa á árunum 1963 og 1964 vanrækt að færa í bókhaldi sínu vörukaup frá eftirgreindum viðskiptamönnum sínum:

a. Á árinu 1963 vörukaup frá Eini h/f, húsgagnavinnustofu, Kaupvangsstræti 19, Akureyri, Valbjörk h/f, Glerárgötu 28, Akureyri, Lárusi Sigurgeirssyni, Fálkagötu 30, Reykjavík, Óla Þorbergssyni, Dunhaga 13, Reykjavík, og Bjarna Guðlaugssyni, Reykjavík, allt að kr. 1.015.951.00.

b. Vörukaup á árinu 1963 frá Trésmiðju Birgir Ágústssonar, Brautarholti 6, Reykjavík, Húsgagnavinnustofu Ingvars og Gylfa, Bogahlíð 15, Reykjavík, Sveini Guðmundssyni, Sogavegi 192, Reykjavík, Árna Guðjónssyni, Háaleitisbraut 49, Reykjavík, Benedikt Björnssyni, Köldukinn 18, Hafnarfirði, Flugmó h/f, Selási 3, Reykjavík, Guðbrandi Benediktssyni, Reykjavík, Jóni J. Jakobsyni, Skipasundi 42, Reykjavík, Ragnari Haraldssyni, Langagerði 58, Reykjavík, og Steinari Jóhannessyni, Skógargerði 6, Reykjavík, að fjárhæð allt að kr. 1.730.851.00.

c. Vörukaup á árinu 1964 frá Ásbirni Ólafssyni h/f, Grettisgötu 2, Reykjavík, Dúnu h/f, Auðbrekku 49, Kópavogi, Eini h/f, húsgagnavinnustofu, Kaupvangsstræti 19, Akureyri, Híbláprýði, Hallarmúla, Reykjavík, Húsgagnaverkstæði Þorsteins Sigurðssonar, Grettisgötu 13 A, Reykjavík, Íslenzkum húsgögnum h/f, Auðbrekku 53, Kópavogi, Ólafi R. Kristjánssyni, Skipasundi 77,

Reykjavík, Pétri Snæland h/f, Vesturgötu 71, Reykjavík, Ragnari Björnssyni h/f, Dalshrauni 6, Hafnarfirði, Edwin Árnasyni, Lindargötu 25, Reykjavík, Trésmiðjunni Víði h/f, Laugavegi 166, Reykjavík, og Valbjörk h/f, Glerárgötu 28, Akureyri, að fjárhæð allt að kr. 1.834.638.00.

d. Vörukaup á árinu 1964 frá Sveini Guðmundssyni, Soga-vegi 192, Reykjavík, Árna Guðjónssyni, Háaleitisbraut 49, Reykjavík, Benedikt Björnssyni, Köldukinn 18, Hafnarfirði, Dagbjarti Stígssyni, Þingholtsstræti, Reykjavík, Flugmó h/f, Selási 3, Reykjavík, Guðbrandi Benediktssyni, Reykjavík, Magnúsi Guðmundssyni, Langholtsvegi 62, Reykjavík, Ragnari Haraldssyni, Langagerði 58, Reykjavík, og Steinari Jóhannssyni, Skógargarði 6, Reykjavík, að fjárhæð allt að kr. 1.384.007.00.

3. Ákærða er og gefið að sök að hafa í blekkingarskyni á árunum 1963 og 1964 rangfært í bókhaldi sínu vörusölu verzlunar sinnar Skeifunnar, Kjörgarði, Reykjavík, svo að vanfærð sala á árinu 1963 nam allt að kr. 3.100.000.00 og á árinu 1964 allt að kr. 4.800.000.00.

4. Þá er ákærða ennfremur gefið að sök að hafa á árunum 1963 og 1964:

a. Ekki haldið í bókhaldi sínu neina sjálfstæða sjóðbók aðra en dálk í sjóðdagbók, sem var ótölusett lausblaðabók, og að hafa ekki í bókhaldinu haldið viðskiptamannabók og löggilta aðal- eða efnahagsbók.

b. Að hafa vanrækt að láta færa í bókhaldinu viðskipti sín við hlaupareikning nr. 229 hjá Verzlunarbanka Íslands h/f og hlaupareikning nr. 743 í Iðnaðarbanka Íslands h/f, að því undanskildu að færður er reikningsmunur á hinum síðarnefnda reikningi miðað við árslok 1964.

c. Að hafa ekki í bókhaldinu fært yfirlitsreikninga yfir víxla-viðskipti eða einkaúttekt og lánsviðskipti ekki nema að nokkru.

d. Að hafa eigi fært sjóðgreiðslur í bókhaldinu, fyrr en löngu eftir að þær áttu sér stað, og fært bókhaldið löngu eftir á að öðru leyti.

e. Að hafa ekki varðveitt og geymt í skipulegri röð ýmis fylgiskjöl og gögn um viðskipti sín, svo sem gögn varðandi banka-viðskipti, samninga um sölu og afborganir á húsgögnum, miða þá eða lista, sem talið er, að frumskráning vörusölnunnar hafi verið gerð á, svo og gögn um talningu og verðlagningu vörubirgða, að undanteknum tveim stílabókum, sem höfðu að geyma nokkurn hluta birgðanna við árslok 1964.

f. Að hafa vanrækt að færa í bókhaldinu ýmsar skuldir, sem við árslok 1964 námu samtals kr. 1.316.865.02, og eignir á sama tíma að fjárhæð samtals kr. 677.745.24, og er þá þar meðtalin séreign konu, kr. 371.990.00.

Bókhaldsbrot ákærða, svo sem rakið er hér að framan, þykja í einstökum liðum varða við þau lagaákvæði, er hér greinir: 1. liður við 158. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og 8. gr., sbr. 19. gr. og 20. gr. bókhaldslaga nr. 62/1938, 2. liður, stafliður a—d, við 8. gr., sbr. 19. gr. og 20. gr. bókhaldslaganna, 3. liður við 158. gr. hegningarlaganna og 6. gr. og 8. gr., sbr. 19. gr. og 20. gr. bókhaldslaganna, og stafliðir 4. liðar við eftirgreind ákvæði bókhaldslaganna: a-liður við 6., 7., 8. og 10. gr., b-liður við 7. gr., c-liður við 8. gr., d-liður við 6. gr., e-liður við 14. og 15. gr. og f-liður við 11. gr., allt sbr. 19. og 20. gr. Þá þykja og bókhaldsbrot ákærða í heild sinni varða við 262. gr. hegningarlaganna.

Þess er krafizt, að ákærði verði dæmdur til refsingar og til greiðslu alls sakarkostnaðar. Þá er þess og krafizt, að ákærði verði sviptur öllum verzlunarleyfum samkvæmt 2. mgr. 68. gr. hegningarlaganna og 19 gr. bókhaldslaganna“.

Mál þetta var dæmt í sakadómi Reykjavíkur hinn 13. október 1967. Dóminum var skotið til Hæstaréttar, og var héraðsdómur ómerktur með dómi Hæstaréttar 22. maí 1968 á þeim forsendum, að héraðsdómari hefði átt að dæma það með sérfróðum meðdómendum. Málið var tekið fyrir til nýrrar meðferðar í sakadómi Reykjavíkur hinn 2. ágúst 1968. Voru þá skipaðir meðdómendur Eggert Kristjánsson héraðsdómslögmaður, löggiltur endurskoðandi, og Svavar Pálsson, löggiltur endurskoðandi. Flytja átti málið hinn 5. desember 1968. Þá um haustið tók annar meðdómenda, Svavar Pálsson, að sér starf, sem reyndist svo umfangsmikið, að honum gafst ekki tími til að starfa að máli þessu. Frestaðist málið af þessum sökum, en gert var ráð fyrir, að umræddur starfi meðdómandans yrði einungis til bráðabirgða. Svo fór þó að lokum, að Svavar taldi sig ekki hafa möguleika á að leysa meðdómenda-starf sitt af höndum, og var hann að eigin ósk leystur frá því 25. júní 1969, en Sigurður Stefánsson, löggiltur endurskoðandi, skipaður í hans stað. Af þessu var nú orðinn mikill dráttur á málinu, en auk þess hefur meðferð þess tekið langan tíma, vegna þess að rétt var talið að afla margvíslegra nýrra gagna í málinu, og dómendur urðu að gera víðtæka könnun á bókhaldsgögnum ákærða, áður en dómur yrði á lagður.

Málavextir.

I.

Ákærði hefur um árabíl rekið verzlunir hér í borg undir firmanu Skeifan. Honum voru hinn 13. október 1953 og 19. október 1956 veitt smásöluleyfi og heildsöluleyfi hinn 5. janúar 1954. Ákærði verzlaði framan af með matvörur og um skeið með vefnaðarvörur. Fyrir um það bil 8 árum kveðst ákærði hafa tekið að verzla með húsgögn, og hann rak húsgagnaverzlunina Skeifuna til ársloka 1965, en þá tók við rekstrinum samnefnt hlutafélag. Verzlunin er í verzlunarhúsnæðinu Kjörgarði við Laugaveg, en skrifstofa ákærða á Hverfisgötu 82. Í sambandi við verzlunina hefur ákærði rekið bólstrunarverkstæði.

Rannsóknardeild ríkisskattstjóra hóf könnun á skattframtölum ákærða, og í sambandi við þá rannsókn var í janúar 1966 leitað til sakadóms Reykjavíkur, til þess að aflað yrði bókhaldsgagna, er nauðsynleg þóttu vegna rannsóknarinnar. Hinn 25. janúar 1966 var gerð húsleit í verzluninni Skeifunni í Kjörgarði og skrifstofunni að Hverfisgötu 82 og hald lagt á margs konar gögn. Leit þessi var gerð með samþykki ákærða. Rannsóknardeildin tók gögnin í sínar hendur og hélt rannsókn áfram og sendi dóminum heildarskýrslu um hana 15. júní 1966. Var dómsrannsókn síðan hafin hinn 29. júní, og var saksóknara ríkisins sent endurrit af rannsókninni með bréfi 2. desember. Var mál þetta síðan höfðað hinn 19. apríl 1967, eins og áður segir.

Hér á eftir verður fyrst gerð grein fyrir þeim gögnum, sem fram hafa komið í máli þessu og skipt geta máli um úrlausn á kröfum ákæruvaldsins í máli þessu (II). Þá verður (í III) skýrt frá endurskoðun á álagningu söluskatts á ákærða fyrir árin 1963, 1964 og 1965 og álagningu tekjuskatts fyrir gjaldárin 1964 og 1965 og aðstöðugjalds fyrir sömu ár, en endurálagning þessi fór fram 8 febrúar 1967. Í samhengi við það greinir frá rökstuðningi ákæruvaldsins fyrir kröfum sínum í málinu og vörnum af hálfu ákærða. Loks verður í IV gerð grein fyrir niðurstöðu dómsins.

II.

A. Við rannsókn þá, sem rannsóknardeild ríkisskattstjóra gerði á bókhaldi og framtölum ákærða, komu fram gögn, sem bentu til þess, að ákærði hefði ekki bókfært eða talið fram að fullu vörukaup né vörusölu verzlunar sinnar.

Ákærði kannast við það í skýrslu, sem hann gaf rannsóknardeildinni 31. janúar 1966, að einhverjar fjárhæðir mundi vanta í bókfærð og framtalin vörukaup og vörusölu á árum þeim, sem

hér skipta máli. Hins vegar kvaðst hann ekki vita, um hve háar fjárhæðir væri að ræða, og hefði hann engin gögn um það í sinum fótum.

Ákærði hefur við dómsrannsókn málsins einnig viðurkennt, að nokkuð hafi kveðið að því, að vanrækt hafi verið að bókfæra vörukaup til verzlunarinnar í því skyni að sýna veltu hennar lægri en hún var í raun og veru.

Verða nú rakin gögn þau um þessi atriði, sem komið hafa fram í máli þessu, þar á meðal framburður ákærða og vitna, sem að þeim lúta.

Rannsóknardeildin leitaði eftir upplýsingum um vörusölu frá mörgum viðskiptamönnum ákærða (húsgagnaframleiðendum) til hans á árunum 1963 og 1964 og bar þær upplýsingar, sem fengust á þann hátt, saman við það, sem í bókhaldi ákærða er fært um vörukaup frá þessum aðiljum. Kom við þetta í ljós, að í bókhaldi ákærða voru ýmist ekki bókfærð nein vörukaup frá þeim eða þá mun minni en þeir töldu verið hafa.

Þá kannaði rannsóknardeildin víxlasþjaldskrár banka yfir keypta víxla, samþykkt af ákærða, á árunum 1963 og 1964. Bar deildin síðan gögn þau, sem þannig fengust, saman við bókfærða vörukaupareikninga í bókhaldi ákærða. Telur rannsóknardeildin, að með þessum samanburði megi fá upplýsingar um óbókfærð vörukaup, og er þá gert ráð fyrir, að útgefandi víxils sé seljandi vöru, þ. e. að ákærði hafi samþykkt víxilinn til greiðslu á vöru, er hann hafi keypt af útgefandanum, sem síðan hafi selt víxilinn í banka.

Hér fara á eftir töflur rannsóknardeildar ríkisskattstjóra yfir undanskot það á vörukaupum, sem ákærða er gefið að sök. Í töflu 1 greinir frá vörukaupum á árinu 1963. Eru fyrst (A) tilgreindir vöruseljendur til ákærða samkvæmt upplýsingum seljenda, athugun á bókhaldi þeirra og óbókfærðum reikningum í fótum ákærða. Er getið nafns seljanda, hve mikil vörukaupin hafi verið samkvæmt bókhaldi ákærða, hve mikil samkvæmt öðrum upplýsingum og loks mismunur þessa tveggja. Síðan (B) eru tilgreindir víxlar, samþykktir af ákærða samkvæmt þjaldskrár banka, nafn útgefanda, hve mikil vörukaup frá útgefanda ákærði hefur bókfært, síðan samanlögð fjárhæð víxlanna og loks mismunurinn.

Tafla 2 sýnir samsvarandi samanburð um árið 1964. Þar er enn fremur tekinn inn einn liður af öðru tagi, varðandi viðskiptin við Svein Birgi Ágústsson. Þeim viðskiptum verður lýst síðar.

Tafla 1

Arið 1963.

A. Samanburður á vörukaupum samkvæmt upplýsingum seljenda og bókfærðum vörukaupum framteljanda.

Seljendur:	Vörukaup skv. bókhaldi	Vörukaup skv. seljendum	
Einir h/f, húsg.vst., Kaupvangs-			
str. 18, Ak.	kr. 0.00	kr. 341.907.00	kr. 341.907.00
Valbjörk h/f, Glerárgötu 28, Ak. . .	— 0.00	— 200.819.00	— 200.819.00
Lárus Sigurgeirsson, Fálkagötu 30,			
Rvík	— 0.00	— 56.275.00	— 56.275.00
Óli Þorbergsson, Dunhaga 13, Rvík	— 0.00	— 336.700.00	— 336.700.00
Bjarni Guðlaugsson, Rvík	— 0.00	—	— 80.250.00
			Kr. 1.015.951.00

B. Samþykktir víxlar (vöruvixlar) af framteljanda samkvæmt víxlasþjaldskrá bankanna og bókfærð vörukaup hjá framteljanda, sbr. nánar hér að framan.

Seljandi/útgefandi:	Vörukaup skv. bókhaldi	Samþ. víxlar af framtelj.	
Birgir Ágústsson, Brautarholti			
6, Rvík	kr. 343.001.00	kr. 946.840.00	kr. 603.839.00
Húsg.vst. Ingvars og Gylfa,			
Bogahl. 15, Rvík	— 15.050.00	— 46.725.00	— 31.675.00
Sveinn Guðmundsson, Sogavegi			
192, Rvík	— 232.201.00	— 575.178.00	— 342.977.00
Arni Guðjónsson, Háaleitis-			
braut 49, Rvík	— 0.00	— 14.125.00	— 14.125.00
Benedikt Björnsson, Köldu-			
kinn 18, Hf.	— 0.00	— 59.850.00	— 59.850.00
Flugmó h/f, Selási 3, Rvík . .	— 0.00	— 127.989.00	— 127.989.00
Guðbrandur Benediktss., Rvík	— 0.00	— 12.425.00	— 12.425.00
Jón J. Jakobsson, Skipasundi			
42, Rvík	— 0.00	— 47.852.00	— 47.852.00
Ragnar Haraldsson, Langa-			
gerði 58	— 0.00	— 247.030.00	— 247.030.00
Steinar Jóhannesson, Skógar-			
gerði 6, Rvík	— 0.00	— 243.089.00	— 243.089.00
			Kr. 1.730.851.00
			Kr. 2.746.802.00

Tafla 2

Arið 1964.

A. Samanburður á vörukaupum samkvæmt upplýsingum seljanda og bókfærðum vörukaupum framteljanda.

Seljendur:	Vörukaup skv. bókhaldi	Vörukaup skv. seljendum	Mismunur
Ásbjörn Ólafsson, Grettisg.			
2, Rvík	kr. 55.809.00	kr. 81.334.00	kr. 25.525.00
Dúna h/f, Auðbrekku 49,			
Kópavogi	— 327.078.00	— 448.598.00	— 121.520.00
Einir h/f, húsg.vst. Kaup-			
vangsstr. 19, Ak.	— 0.00	— 247.557.00	— 247.557.00
Híbýlaprýði h/f, Hallar-			
múla, Rvík	— 92.437.00	— 386.267.00	— 293.830.00
Húsg.verkst. Þorst. Sig.,			
Grettisg. 13 A, Rvík	— 20.750.00	— 43.750.00	— 23.000.00
Íslenzk húsgögn h/f, Auð-			
brekku 53, Kópav.	— 221.796.00	— 239.546.00	— 17.750.00
Ólafur L. Kristjánsson,			
Skipasundi 77, Rvík	— 0.00	— 11.600.00	— 11.600.00
Pétur Snæland h/f, Vestur-			
götu 71, Rvík	— 262.811.00	— 337.022.00	— 74.211.00
Ragnar Björnsson, Dals-			
hrauni 6, Hf.	—		— 82.200.00
Sólargl., Edwin Árnason,			
Lindarg. 25, Rvík	— 0.00	— 5.293.00	— 5.293.00
Trésmiðjan Víðir h/f,			
Laugavegi 166, Rvík	— 0.00	— 348.810.00	— 348.810.00
Valbjörk h/f, Glerárgötu			
28, Ak.	— 0.00	— 583.342.00	— 583.342.00
			Kr. 1.834.638.00
Birgir Ágústsson, Brautarholti 6, mismunur á endurrituð-			
um sölunótum og frumnótum, sbr. meðfylgjandi skrá . .			— 1.236.734.00
			Kr. 3.071.372.00

B. Samþykktir víxlar (vöruvixlar) af framteljanda skv. víxla-
spjaldskránni bankanna og bókfærð vörukaup hjá framteljanda,
sbr. nánar hér að framan.

Seljandi/útfefandi:	Vörukaup skv. seljendum	Samb. vixlar af framtelj.	Mismunur
Sveinn Guðmundsson, Soga- vegi 92, Rvík	kr. 43.280.00	kr. 383.580.00	kr. 340.300.00
Árni Guðjónsson, Háaleitis- braut 49, Rvík	— 0.00	— 47.840.00	— 47.840.00
Benedikt Björnsson, Köldu- kinn 18, Hf.	— 0.00	— 45.150.00	— 45.150.00
Dagbjartur Stígsson, Þing- holtsstr., Rvík	— 0.00	— 5.520.00	— 5.520.00
Flugmó h/f, Selási 3, Rvík . .	— 0.00	— 170.992.00	— 170.992.00
Guðbrandur Benediktss., Rvík —	— 0.00	— 17.325.00	— 17.325.00
Magnús Guðmundsson, Lang- holtsv. 62, Rvík	— 0.00	— 15.600.00	— 15.600.00
Ragnar Haraldsson, Langa- gerði 58, Rvík	— 0.00	— 273.620.00	— 273.620.00
Steinar Jóhannsson, Skógar- gerði 6, Rvík	— 0.00	— 467.660.00	— 467.660.00

Mismunur á bókf. vöruk. og víxlum kr. 1.384.007.00

Heildarmismunur skv. framanrituðu kr. 4.455.379.00

Tölur þær, sem tilfærðar eru í A kafla taflnanna, hefur rann-sóknardeildin byggt á ýmiss konar upplýsingum, skýrslum selj-endanna sjálfra, athugun á bókhaldi þeirra o. fl.

Við meðferð máls þessa hefur dómurinn aflað allra fánlegra gagna um þessi atriði og auk þess sannreyt, hvort þau viðskipti, sem hér er um að tefla, hafi ekki verið færð í bókhaldi Skeifunnar. Verður nú lýst heimildum þeim, sem fyrir hendi eru um viðskipti Skeifunnar við umrædda aðilja.

Einir h/f, Akureyri. Um viðskipti Skeifunnar við Eini h/f liggja fyrir ljósrit af viðskiptareikningi Skeifunnar hjá Eini árin 1963 og 1964 ásamt afritum af 17 sölunótum fyrir árið 1963, að fjárhæð samtals kr. 345.934.00, og af 9 sölunótum fyrir árið 1964, samtals kr. 250.837.00. Á viðskiptareikningi 1963 er Skeifunni færður til tekna afsláttur, kr. 4.000.00, og einnig leiðrétting, kr. 27.00, og þegar þessar tölur, samtals kr. 4.027.00, eru dregnar frá kr. 345.934.00, kemur út tala sú, sem tilgreind er á töflu 1 A, kr. 341.907.00. Á viðskiptareikningi 1964 er Skeifunni færð til tekna leiðrétting, kr. 3.280.00, og sé sú tala dregin frá kr. 250.837.00, kemur út tala sú, sem í töflu 2 A greinir, kr. 247.557.00.

Í bókhaldi Skeifunnar eru ekki færð nein vörukaup frá Eini h/f árin 1963 og 1964.

Valbjörk h/f, Akureyri. Samkvæmt afritum af 9 sölunótum nam vörusala Valbjarkar h/f til Skeifunnar 1963 kr. 200.819.00, og samkvæmt 19 sölunótum frá 1964 nam vörusalan til Skeifunnar það ár kr. 583.342.50.

Tölur þessar eru í samræmi við töflurnar 1 A og 2 A. Bókhald Skeifunnar greinir ekki frá neinum viðskiptum við Valbjörk á þessum árum.

Lárus Sigurgeirsson, Fálkagötu 30, kveðst hafa selt Skeifunni vörur á árinu 1963, og samkvæmt yfirlýsingu Lárusar til rannsóknardeildar ríkisskattstjóra, dags. 26. janúar 1966, nam sú vörusala kr. 56.275.00. Lárus hefur komið fyrir dóm og staðfest yfirlýsingu sína og lagt jafnframt fram sundurliðun á viðskiptunum. Viðskipti þessi eru ekki færð í bókhaldi Skeifunnar.

Óli Halldór Pálmi Þorbergsson, Dunhaga 13, rak á árinu 1963 húsgagnaframleiðslu í félagi við Pálma Jónsson húsgagnasmið. Í málinu liggja fyrir afrit af 13 sölunótum þeirra yfir vörusölu til Skeifunnar 1963, og nemur fjárhæð þeirra samtals kr. 336.700.00, eins og í töflu 1 A segir. Í bókhaldi Skeifunnar 1963 eru ekki færð nein vörukaup frá þessum aðiljum.

Bjarni Guðlaugsson. Í málinu liggur fyrir ljósrit af reikningi til Skeifunnar yfir hjónarúm, snyrtikommóður og kolla, samtals kr. 80.250.00, undirritaður Björn Kjartansson, en viðskipti þessi eru ekki færð í bókhaldi Skeifunnar. Nafnið Björn Kjartansson er í skýrslu rannsóknardeildarinnar ranglega tilgreint sem Bjarni Guðlaugsson, og er hér bersýnilega um mislestur að ræða. Samkvæmt framburði Björns Kjartanssonar húsgagnasmiðs, Meðalholti 17, seldi hann Skeifunni vörur, svo sem reikningurinn ber með sér. Ákærði kannast við viðskipti þessi, en segir, að hann hafi aldrei fengið afhentan nema helming af vörum þeim, sem um var að ræða. Hins vegar hafi hann orðið að greiða víxil, sem hann hafi samþykkt fyrir kaupverði allrar vörunnar, og síðar orðið að leita aðstoðar lögmanns til þess að fá hlut sinn réttan gagnvart Birni. Þessi framburður ákærða hefur ekki verið borinn undir Björn, sem nú hefur dvalizt allengi erlendis.

Ásbjörn Ólafsson h/f. Um viðskipti þessa fyrirtækis við Skeifuna 1964 liggur fyrir ljósrit af viðskiptareikningi ásamt 13 sölunótum, að fjárhæð samtals kr. 81.334.00, eins og segir í töflu 2 A. Í bókhaldi Skeifunnar 1964 eru bókfærð vörukaup frá

Ásbirni Ólafssyni h/f kr. 55.809.00, og kemur hér fram mismunur kr. 25.525.00, eins og í töflunni segir.

Dúna h/f. Dómurinn hefur fengið í hendur frumbækur Dúnu h/f 1964, og koma fram í þeim samrit af 50 sölunótum til Skeifunnar 1964, að fjárhæð samtals kr. 447.683.00. Á einni nótnunni hafa verið dregnar frá kr. 4.290.00 fyrir áklæði, og hefur komið í ljós, að þar er um að ræða vörusölu Skeifunnar til Dúnu h/f. Ef þessari tölu er bætt við kr. 447.683.00, kemur út talan kr. 451.973.00. Í dagbók Dúnu h/f er sala til Skeifunnar færð í samræmi við framangreindar nótur að undanskildum þeim 5 nótum, er hér greinir:

Nr. 228	kr. 4.600.00
— 229	— 1.260.00
— 230	— 6.440.00
— 231	— 6.200.00
— 232	— 4.220.00

Kr. 22.720.00

Hins vegar er færð sala í dagbók samkvæmt reikningi, dags. 31. marz 1964, stíluðum á Skeifuna, Kjörgarði, að fjárhæð kr. 18.900.00. Á reikningnum er vitnað til ofangreindra nótna, en auk þess til nótu nr. 31. Sú nóta hefur ekki fundizt, en líklegt má telja, að þar sé um að ræða kreditnótu að fjárhæð kr. 3.820.00, og sé það skýringin á mismuninum á samanlagðri fjárhæð nótnanna 228—232 og reikningnum.

Ef fjárhæðin kr. 3.820.00 er dregin frá áðurgreindri heildartölu, kr. 451.973.00, kemur út talan kr. 448.153.00. Svo sem fram kemur í töflu 2 A, telur rannsóknardeildin vörusöluna til Skeifunnar 1964 hafa numið kr. 448.598.00. Ekki er ljóst, hvernig stendur á mismun þeim, kr. 445.00, sem hér kemur fram.

Í bókhaldi Skeifunnar árið 1964 eru færð vörukaup frá Dúnu h/f, að fjárhæð samtals kr. 327.078.00. Miðað við, að vörukaupin hafi numið kr. 448.153.00, sbr. hér að ofan, hefur verið vanrækt að bókfæra kr. 121.075.00 af vörukaupunum.

Híbýlaprýði h/f. Rannsóknardeild ríkisskattstjóra hefur haft undir höndum bókhaldsgögn þessa fyrirtækis, og skýrslu rannsóknardeildarinnar fylgdi yfirlit yfir vörusölu Híbýlaprýði h/f til Skeifunnar á árinu 1964. Samkvæmt vætti Sigurðar Tómassonar, er var starfsmaður rannsóknardeildarinnar, gerði hann yfirlit þetta samkvæmt bókhaldsgögnum Híbýlaprýði, og kveðst hann

hafa gert það eftir beztu vitund og samvizku. Samkvæmt bókhaldi Skeifunnar hafa vörukaup frá Híbýlaprýði h/f 1964 numið samtals kr. 92.437.00, en samkvæmt áðurnefndu yfirliti seldi Híbýlaprýði Skeifunni vörur sem hér greinir:

Reikningur	Dags.	20/10	kr.	54.467.00
—	—	23/2	—	23.060.00
—	—	5/3	—	875.00
—	—	17/7	—	2.360.00
—	—	31/8	—	2.560.00
—	—	30/9	—	7.280.00
—	—	12/10	—	2.624.00
—	—	10/11	—	4.970.00
—	—	21/12	—	975.00
—	—	19/8	—	79.262.00
—	—	17/2	—	20.250.00
—	—	17/2	—	5.307.00
—	—	12/6	—	3.705.00
—	—	23/5	—	1.850.00
—	—	26/5	—	1.560.00
—	—	19/5	—	2.782.50
—	—	jan.	—	100.000.00
—	—	ó dags.	—	72.379.00

Kr. 386.266.50

Dómurinn reyndi að ná til bókhalds Híbýlaprýði h/f fyrir 1964 til þess að sannreynt yrði, hvort yfirlit þetta væri rétt, en ekki tókst að finna bókhald fyrirtækisins, sem nú er hætt störfum. Við athugun á ýmsum óbókfærðum gögnum, er fylgdu með bókhaldsgögnum Skeifunnar, sem dómurinn hefur haft undir höndum, fundust eftirtalin skjöl, sem lúta að viðskiptum Skeifunnar við Híbýlaprýði h/f árið 1964:

1. Nóta frá Híbýlaprýði h/f til Skeifunnar, dags. 17. febrúar 1964, yfir 10 stk. fatahengi á samtals kr. 27.000.00 ÷ 25%, kr. 6.750.00, þ. e. kr. 20.250.00. Þessi niðurstöðutala kemur fram á áðurgreindu yfirliti.

2. Nóta frá Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 26. febrúar 1964, yfir samtals 221.8 m af áklæði, að fjárhæð kr. 62.104.00. Við nótu þessa er festur miði, sem á er ritað: „3 stk. stólar frá Nývirki, sem sendir voru á bólsturverkst. Skeifan og það yfirbókað

í des. 1963 J. Bj. Skeifan 4650, 3 svefnstólar ...“ (annað ólæsi-
legt). Þá fylgir einnig reikningnum reikningur Skeifunnar til
Híbýlaprýði yfir 1 stk. skrifborð, kr. 7.500.00 ÷ 25%, kr. 1.875.00,
og yfir skrifborðsstóla, kr. 1.541.00. Á reikning þennan er ritað
með penna, þar sem getið er um skrifborðið: „Endursent 5625“.
Framan við þessi 3 gögn er samlagningarstrimill, svohljóðandi:

62.104.00

4.650.00

5.625.00

 72.379.00

Heildartalan svarar til tölu þeirrar, er tilgreind er síðast í
yfirliti rannsóknardeildarinnar. En ljóst virðist, að talan sýni
ekki alla vörusölu Híbýlaprýði til Skeifunnar, eða ekki nema
kr. 62.104.00. Kr. 5.625.00 er vegna vara, sem Híbýlaprýði hefur
áður keypt af Skeifunni, en skilað síðan. Ekki er ljóst, hvernig
talan 4.650.00 er tilkomin, en ekki virðist þó koma til mála, að
hún sé vegna vörusölu Híbýlaprýði til Skeifunnar.

3. Samrit af reikningi Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 17.
júlí (ár vantar), yfir 8 m af áklæði, kr. 2.360.00. Þessi reikningur
kemur fram á yfirliti rannsóknardeildarinnar.

4. Samrit af reikningi Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 19.
ágúst (ár vantar), yfir 5 stk. af hornskápum, kr. 11.075.00 ÷ 25%
afsláttur, kr. 2.767.00, þ. e. kr. 8.308.00, yfir 119 m af áklæði,
kr. 51.170.00 ÷ 20% afsláttur, kr. 10.216.00, þ. e. kr. 40.954.00,
og yfir 10 stk. af svefnsófagrindum, kr. 30.000.00. Samanlögð
fjárhæð reikningsins nemur kr. 79.262.00, og kemur hann fram
á áðurgreindu yfirliti.

5. Samrit af reikningi Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 31.
ágúst (ár vantar), yfir 1 sett af innskotsborðum, kr. 3.200.00 ÷
20% afsláttur, kr. 640.00, þ. e. kr. 2.560.00. Reikningur þessi
kemur fram á áðurgreindu yfirliti.

6. Samrit af reikningi Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 30.
september (ár vantar), yfir vörur samkvæmt nótu (nótuna vant-
ar), fjárhæð kr. 7.280.00, sbr. framangreint yfirlit.

7. Samrit af reikningi Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 12.
október (ár vantar), yfir 2 stk. af stólum, kr. 3.280.00 ÷ afsláttur
kr. 656.00, þ. e. kr. 2.624.00, sbr. framangreint yfirlit.

8. Reikningur Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 20. október

1964, yfir áklæði, kr. 18.290.00 og kr. 36.177.00, og yfir 10 svefn-bekkjagrindur, kr. 30.000.00, eða samtals kr. 84.467.00, sbr. áðurgreint yfirlit, en þar eru vörukaup umræddan dag færð kr. 54.467.00.

9. Samrit af reikningi Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 10. nóvember (ár vantar), yfir 25 yards (vara ekki tilgreind nánar), kr. 6.625.00 ÷ kr. 1.655.00, eða kr. 4.970.00, sbr. áðurgreint yfirlit.

10. Samrit af reikningi Híbýlaprýði til Skeifunnar, dags. 21. desember (ár vantar), yfir leðurlíki fyrir kr. 1.300.00 ÷ afsláttur kr. 325.00, eða kr. 975.00, sbr. áðurgreint yfirlit.

Svo sem áður segir, eru vörukaup af Híbýlaprýði h/f færð í bókhaldi Skeifunnar kr. 92.437.00. Er hér um að ræða eina færslu, 30. desember, og er vísað til fylgiskjals 1249. Þetta fylgiskjal vantaði í fylgiskjalamöppu þá, sem dómurinn fékk í hendur við meðferð máls þessa.

Húsgagnavinnustofa Þorsteins Sigurðssonar. Vörukaup frá þessum aðilja eru bókfærð kr. 20.750.00 í bókhaldi Skeifunnar 1964. Samkvæmt yfirlýsingu fyrirtækisins, er staðfest hefur verið í dómi, námu vörukaup Skeifunnar á þessu ári kr. 43.750.00. Í gögnum frá Skeifunni, sem rannsóknardeild ríkisskattstjóra lagði hald á og dómurinn hefur kannað, fannst óbókfærður reikningur frá húsgagnavinnustofu Þorsteins Sigurðssonar yfir 10 svefnsófa-grindur, verð samtals kr. 23.000.00, og svarar fjárhæð þessi til mismunar áðurgreindra talna.

Íslenzk húsgögn h/f. Á viðskiptareikningi Skeifunnar hjá Íslenzkum húsgögnum h/f árið 1964 er skuldfærð vörusala samtals kr. 211.097.50. Í bókhaldi Skeifunnar komu auk þess fram 6 sölu-nótur frá íslenzkum húsgögnum, sem voru ekki færðar á viðskiptareikninginn, að fjárhæð samtals kr. 28.448.00. Samanlagt ætti því vörusala til Skeifunnar að hafa numið kr. 211.097.50 + kr. 28.448.00, eða kr. 239.545.50. Eins og greint er í töflu 2 A, sýnir bókhald Skeifunnar vörukaup frá Íslenzkum húsgögnum h/f 1964 kr. 221.796.00, og er hér um að ræða mismun, kr. 17.750.00. Stafar mismunur þessi af eftirtöldum tveimur nótum, sem færðar eru hjá Íslenzkum húsgögnum h/f á viðskiptareikning Skeifunnar, en eru ekki færðar í bókhaldi Skeifunnar:

Nóta skv. fskj.	648	kr.	7.250.00
— — —	1117	—	10.500.00

Kr. 17.750.00

Ólafur L. Kristjánsson. Ólafur Lúther Kristjánsson, Skipasundi 77, rak húsgagnaframleiðslu í félagi við Karl Jónsson undir firmanu Húsgagnastofan s/f. Í töflu 2 A hér að framan er talið, að vanrækt hafi verið að færa í bókhaldi Skeifunnar á árinu 1964 vörukaup frá Ólafi að fjárhæð kr. 11.600.00, en samkvæmt skýrslu Ólafs nam vörusalan til Skeifunnar 1964 þeirri fjárhæð. Hér er eigi rétt með farið, þar sem vörukaup frá Húsgagnastofunni að fjárhæð kr. 11.600.00 eru færð í dagbók Skeifunnar 18. desember 1964.

Pétur Snæland h/f. Samkvæmt yfirlýsingu fyrirtækis þessa nam vörusala til Skeifunnar 1964 kr. 337.022.22. Viðskiptareikningur Skeifunnar hjá Pétri Snæland h/f sýnir vörukaup samtals kr. 336.856.45, og virðist mismunurinn, kr. 165.77, stafa af því, að í söluupphæðinni samkvæmt yfirlýsingunni hafi af misgáningi verið taldir með vextir, kr. 165.77, sem skuldfærðir eru á viðskiptareikninginn. Bókhald Skeifunnar sýnir vörukaup frá Pétri Snæland h/f 1964 einungis kr. 262.811.00, og virðast því vantalín vörukaup vera kr. 74.054.45.

Ragnar Björnsson. Meðal gagna, er hald var lagt á hjá Skeifunni og dómurinn hefur kannað, voru tveir reikningar frá Ragnari Björnssyni h/f, Hafnarfirði. Annar reikningurinn er ársettur 1964, en ekki dagsettur, og er hann yfir vörur samkvæmt meðfylgjandi nótum að fjárhæð kr. 88.070.00 + 20% afsláttur, kr. 17.614.00, þ. e. kr. 70.456.00. Reikningnum fylgja 18 nótur, dagsettar á tímabilinu 18. apríl til 24. september 1964. Hinn reikningurinn er dagsettur 31. desember 1964, og er hann að fjárhæð kr. 14.680.00 ÷ afsláttur 20%, kr. 2.936.00, þ. e. kr. 11.744.00. Reikningnum fylgja 2 nótur, dagsettar 14. og 22. desember 1964. Hvorugur reikninga þessara finnst bókfærður í bókhaldi Skeifunnar 1964. Kannað var, hvort reikningarnir kynnu að hafa verið bókfærðir á árinu 1965, en ekki reyndist svo.

Sólargluggatjöld. Samkvæmt yfirlýsingu Edwins Árnasonar, sem veitir forstöðu fyrirtæki þessu, seldi það Skeifunni 1964 vörur fyrir kr. 5.293.00. Edwin hefur komið fyrir dóm og staðfest yfirlýsingu þessa. Kvaðst hann muna, að hann hafi selt Skeifunni plastmottur.

Trésmiðjan Víðir h/f. Samkvæmt yfirlýsingu Ólafs Péturssonar endurskoðanda seldi Trésmiðjan Víðir h/f Skeifunni vörur fyrir kr. 348.810.00 árið 1964. Hafa einnig verið lagðir fram í málinu fjórir reikningar Víðis yfir vörusölu til Skeifunnar, og

nema þeir samtals kr. 299.730.00. Vörukaup þessi voru ekki færð í bókhaldi Skeifunnar 1964, en í sjóðdagbók Skeifunnar 27. febrúar 1965 eru færð vörukaup hjá Trésmiðjunni Víði h/f, kr. 348.810.00.

Ákærði hefur verið spurður um þau atriði, sem fram koma í töflum 1 og 2. Hann hefur kannazt við það, að hann hafi á árinu 1963 átt viðskipti við þá aðilja, er taldir eru í töflu 1 A. Hann kveðst ekki muna neitt um það, hversu miklum fjárhæðum viðskipti þessi hafi numið, en vefengir ekki tölur þær, sem fram koma í töflunni. Hann gerði einungis athugasemd út af viðskiptunum við Björn Kjartansson, sbr. það, sem áður var frá skýrt um þau.

Um vörukaup þau á árinu 1964, sem talin eru í töflu 2 A, sagði ákærði, að hann kannaðist við þá aðilja, sem þar eru taldir, og að hann hefði keypt af þeim vörur. Hins vegar kvaðst hann ekkert um það vita, hve mikil þau viðskipti hefðu verið, og gæti hann ekkert sagt um tölur þær, sem taflan geymir. Hann gat þess eins, að viðskiptin við Trésmiðjuna Víði mundu hafa farið fram í árslok 1964 og eigi verið bókfærð fyrr en á árinu 1965. Hefur þetta einnig verið sannreynt, eins og áður hefur verið greint frá.

Þegar ákærði var spurður um víxlaviðskipti þau, sem í töflum 1—2 (B) greinir, kannaðist hann við víxla þessa og kvað yfirleitt hægt að gera ráð fyrir, að þeir væru greiðsla fyrir keyptar vörur. Þó væri ekki svo í öllum tilvikum. Sumir víxlarnir kynnu að vera framlengingarvixlar. Þá hefði komið fyrir, að hann hefði skipzt á víxlum við einhverja af þessum aðiljum, þ. e. fyrir víxil, sem hann hefði samþykkt og afhent aðilja, hefði hann í staðinn fengið víxil, sem sá aðili hefði samþykkt. Báðir hefðu síðan selt víxlana og fengið þannig lánsfé í hendur. Enn nefndi ákærði eitt atriði um, að víxill sýndi ekki vörukaup. Hann hefði t. d. samið um kaup á húsgögnum fyrir 200 þús. kr. og samþykkt 100 þús. kr. víxil sem fyrirframgreiðslu upp í kaupin. Þegar varan hefði svo verið afhent, hafi hann svo samþykkt víxil fyrir allri fjárhæðinni, en seljandi sjálfur séð um greiðslu á fyrri víxlinum.

Ákærði hefur ekki tilgreint nein ákveðin dæmi um framlengingarvixla, skiptivixla eða þess konar tilvik, er frá var greint í næstu málsgrein hér að ofan. Hann hefur skýrt svo frá í dómi, að hann geti fallizt á, að yfirleitt sýni víxlar þessir vörukaup frá útgefendum víxlanna.

Útgefendur víxlanna hafa komið fyrir dóm, og verða nú rakin vætti þeirra:

Vitnið Ingvar Þorsteinsson, sem rekur húsgagnavinnustofu í félagi við Gylfa Einarsson, telur, að víxlaviðskipti þau, sem tafla 1 B sýnir, sýni greiðslur frá Skeifunni fyrir vörur, keyptar af vinnustofunni árið 1963. Hann kveðst þó ekki geta forttekið, að ákærði hafi einhverju sinni samþykkt víxil handa honum í greiðaskyni við hann, en altítt sé í þessari atvinnugrein, að menn skiptist þannig á víxlum til að afla sér rekstrarfjár. Ingvar minnst þess þó ekki, að hann hafi skipzt þannig á víxlum við ákærða. Gylfi Einarsson hefur einnig borið vitni, og hefur hann ekkert getað um það sagt, hvernig viðskiptum vinnustofu þeirra Ingvars við Skeifuna hafi verið varið, nema hvað hann segir, að um lítil viðskipti hafi verið að ræða. Hann getur ekkert um það sagt, hvort um það hafi verið að ræða, að þeir hafi skipzt á víxlum við ákærða, en hann kannast við, að slíkt hafi verið tíðkað í atvinnugrein þeirra. Þrátt fyrir tilraunir tókst ekki að hafa upp á bókhaldi húsgagnavinnustofunnar, til þess að viðskiptin yrðu sannreynd. Telur Ingvar Þorsteinsson, að þeir félagar muni hafa tortímt bókhaldsgögnunum, eftir að rannsóknardeild ríkisskattstjóra hafði haft þau til athugunar.

Vitnið Sveinn Guðmundsson húsgagnasmiður, Sogavegi 192, kveðst hafa umrædd ár selt ákærða töluvert af vörum, sérstaklega annað árið. Hann kveður þó víxilfjárhæðir þær, sem töflurnar tilgreina, ekki gefa rétta hugmynd um vörusölu hans til ákærða. Hann og ákærði hafi gert töluvert að því að skiptast á víxlum til þess að afla sér rekstrarfjár. Sveinn kveður víxla þá, er hann fékk frá ákærða, yfirleitt hafa verið til skamms tíma og þeir hafi verið endurnýjaðir aftur og aftur. Ekki hefur Sveinn getað tilgreint neinar tölur um vörusölu sína til ákærða, enda kveðst hann ekkert bókhald hafa haft.

Vitnið Árni Guðjónsson húsasmiður, Sólvallagötu 41, virðist vera sá maður, sem tilgreindur er í töflum 1 og 2 sem Árni Guðjónsson, Háaleitisbraut 49. Árni Björn Guðjónsson, Háaleitisbraut 49, kveðst aldrei hafa átt nein viðskipti við ákærða og aldrei selt í banka víxil, samþykktan af honum. Árni Guðjónsson, Sólvallagötu 41, kveðst dálítið hafa fengizt við húsgagnasmiði og hafa selt ákærða vörur. Hann kveðst hafa selt í bönkum víxla, samþykktu af ákærða. Hann man ekki fjárhæðir víxla þessara, en neitar ekki, að þær séu rétt tilgreindar í töflunum. Árni kveðst

einvörðungu hafa fengið víxla frá ákærða sem greiðslu fyrir vörur.

Vitnið Benedikt Björnsson húsgagnasmiður, Goðatúni 32 í Garðahreppi, kveðst hafa selt ákærða vörur og fengið þær greiddar með víxlum, svo sem tíðkanlegt sé. Hann kveðst hafa selt víxla frá ákærða í bönkum og vefengir ekki, að töflurnar séu réttar að þessu leyti. Kveður hann víxla þessa að miklu leyti hafa verið greiðslu fyrir vörur, en þó hafi komið fyrir, að hann og ákærði hafi skipzt á víxlum. Ekki hefur Benedikt þó talið sig vita, hve oft það hafi komið fyrir né hversu mikilli fjárhæð slíkir víxlar hafi numið. Hann hefur ekki getað tilgreint, hversu mikil viðskipti hann hafi átt við Skeifuna árin 1963 og 1964.

Vitnið Pétur Filippusson, Bugðulæk 6, framkvæmdastjóri fyrir Flugmó h/f, sem hefur m. a. með höndum framleiðslu á húsgögnum, segir fyrirtæki sitt hafa átt viðskipti við Skeifuna, m. a. 1963, en árið 1964 telur hann ekki hafa verið um viðskipti að ræða og hafi það stafað af ágreiningi um afslátt. Er Pétri var bent á sölu Flugmó h/f á víxlum, samþykktum af ákærða, sagði hann, að hann hefði gert talsvert að því að skiptast á víxlum við ákærða og muni víxlasalan 1964 svo til komin, en einnig geti verið, að Flugmó h/f hafi eignast víxla frá ákærða í öðrum viðskiptum. Þrátt fyrir áskoranir á Pétur um að kanna í bókum fyrirtækis síns, hversu miklu vörusala til Skeifunnar hafi numið umrædd ár og loforð hans um að gera það, hefur hann ekki fengist til að gefa neinar skýrslur um hana, og ekki tókst dómnum að hafa upp á bókhaldi Flugmó h/f, til þess að gengið yrði úr skugga um þetta atriði.

Vitnið Guðbrandur Benediktsson iðnverkamaður, Gnoðavogi 50, kveðst hafa starfað á húsgagnaverkstæði, en gripið í það í tómstundum sínum að smíða sjálfur húsgögn og selja. Kveðst hann hafa átt nokkur viðskipti við ákærða og sé öruggt, að víxlar þeir, samþykktir af ákærða, sem hann hefur selt í bönkum, hafi verið greiðsla frá ákærða fyrir vörur.

Vitnið Jón Jörunds Jakobsson húsasmíðameistari, Laugarnesvegi 102, kveðst hafa selt Skeifunni vörur, m. a. á árinu 1963. Kveður Jón vafalaust, að víxlar þeir, sem hann seldi í bönkum það ár og samþykktir eru af ákærða, hafi í öllum tilvikum verið greiðsla fyrir vörur, en ekki kveðst hann nú geta sagt um, hve miklu vörusala hans til ákærða það ár hafi numið. Hann kveðst aldrei hafa skipzt á víxlum við ákærða. Hann hefur tekið fram,

að það sé hugsanlegt, að hann hafi tekið við víxlum sem greiðslu fyrir vörur, þótt víxlarnir hafi verið samþykktir af öðrum en greiðanda.

Ragnar Haraldsson húsgagnasmiður, Langagerði 106, bar vitni við dómsrannsókn málsins. Taldi hann þá, að víxlar þeir, sem hann hefði selt bönkum 1963 og 1964 og samþykktir væru af ákærða, hefðu að mestu leyti verið „skiptivíxlar“. Hann hefði staðið í húsbyggingu árið 1963 og ákærði hefði af greiðasemi við hann samþykkt víxla, er hann hafi síðan selt í bönkum. Á móti kvaðst Ragnar hafa samþykkt aðra víxla, er ákærði hafi fengið í hendur sem tryggingu. Ragnar kvaðst árið 1964 hafa selt ákærða vörur fyrir eitthvað á annað hundrað þús. kr. Við meðferð máls þessa hefur komið fram yfirlit, sem Ragnar hafði látið rannsóknardeild ríkisskattstjóra í té yfir vörusölu sína á árinu 1964. Er sala til Skeifunnar talin á yfirliti þessu kr. 106.268.30. Ragnar hefur komið fyrir dóm við meðferð málsins og borið það, að yfirlit þetta muni hafa verið gert af endurskoðanda hans.

Vitnið Steinar Jóhannsson vélvirki, Skógargerði 6, framleiðir húsgögn úr stáli. Hann kveðst hafa selt ákærða talsvert af vörum. Víxlar þeir, sem hann hafi selt í bönkum og ákærði hafi samþykkt, séu að mestu leyti vöruvíxlar, sem ákærði hafi greitt vörur með. Þó kveður hann það hafa komið fyrir, að hann hafi skipzt á víxlum við ákærða. Ekki getur hann þó tilgreint, hversu oft það hafi komið fyrir né hve mikilli fjárhæð slíkir víxlar hafi numið. Þá hefur Steinar borið það, að fyrir hafi komið, að hann hafi fengið greiðslu frá öðrum aðiljum en ákærða með víxlum, sem ákærði hafði samþykkt. Loks segir Steinar, að það hafi borið við, að ákærði framlengdi víxilskuldir, fengið Steinar til að gefa út nýjan víxil, sem hann (ákærði) hafði samþykkt, og notað hann til að greiða eldri víxilskuld eða hluta hennar. Ekki hefur Steinar getað gefið greinilegri skýrslur um vörusölu sína til ákærða né viðskipti við hann að öðru leyti, en hann kveður bókhald sitt hafa verið mjög ófullkomið á þessum tíma. Hann segir, að eftir að ákærði varð að afhenda bókhald sitt, hafi hann beðið sig að eyðileggja allar nótur yfir vörusölu til sín, og hann kveðst af kjánaskap hafa orðið við þeirri beiðni. Ákærði hefur mótmælt þessum framburði Steinars.

Vitnið Dagbjartur Stígsson húsgagnasmiður, Stykkishólmi, kveðst hafa selt ákærða dálítið af listiðnaðarvörum úr tré og muni víxill sá, sem hann hefur selt í banka 7. nóvember 1964

og ákærði hefur samþykkt, að fjárhæð kr. 5.520.00, vera greiðsla fyrir þær vörur, enda séu þetta einu viðskiptin, sem hann hafi átt við ákærða.

Vitnið Magnús Guðmundsson húsgagnasmiður, Langholtsvegi 62, kveðst hafa átt lítils háttar viðskipti við ákærða, en kveðst þó ekki muna sérstaklega eftir viðskiptum árið 1964. Um þá tvo víxla, samþykktu af ákærða, sem hann er talinn hafa selt í bönkum 1964, segir hann, að þar sé sennilega um vöruvíxla að ræða. Hann aftekur, að hann hafi nokkru sinni samþykkt víxil í greiðaskyni við ákærða, sem hann kveðst ekki þekkja að ráði.

Ákærði átti mikil viðskipti við Svein Birgi Ágústsson húsgagnasmiðameistara, sem rekur trésmiðju að Brautarholti 6 hér í borg. Er það samhljóða framburður ákærða og Sveins Birgis, að á árinu 1964 hafi sá háttur verið hafður á í viðskiptum þeirra, að þegar vara var afhent til ákærða, var ritaður sölureikningur, þar sem verð vörunnar var skráð með smásöluverði. Mánaðarlega fékk ákærði reikning yfir úttekt sína og greiddi reikninginn, þ. e. smásöluverðið að frádregnum 25%. Eftir það fékk Sveinn Birgir aftur í hendur mánaðarreikninginn ásamt sölureikningum þeim, sem honum fylgdi. Lét hann svo rita nýjan mánaðarreikning og sölureikninga, sem sýndu miklu minni viðskipti en hinir réttu reikningar. Þessa nýju reikninga fékk ákærði svo og færði bókhaldið samkvæmt þeim. Báru hinir nýju reikningar sömu númer og hinir fyrri, en Sveinn Birgir kveðst í ársbyrjun 1964 hafa látið prenta í tveimur upplögum reikninga með númeraröðinni 0001 til 4000 í því skyni að nota þá við þá tvenns konar skráningu, sem nú var lýst. Rannsóknardeildinni tókst að hafa upp á töluverðu af hinum upprunalegu sölureikningum frá febrúar til desember 1964, og virðast allir reikningar frá tímabilinu apríl til desember hafa fundizt. Þegar þessir upprunalegu sölureikningar eru bornir saman við reikninga þá, sem fundust í bókhaldi ákærða, sést, að hve miklu leyti vörukaup ákærða frá Sveini Birgi Ágústssyni á tímabilinu febrúar—desember 1964 eru rangfærð. Er sam-
anburð um þetta að finna í eftirfarandi yfirliti:

Nóta nr.	Dags.	Upphæð frumnótu	Upphæð endurritunar- nótu í bókh. Skeifunnar
648	17/2	kr. 96.105.00	kr. 2.360.00
780	13/3	— 35.520.00	— 2.360.00
790	16/3	— 36.825.00	— 3.000.00
915	9/4	— 51.180.00	— 1.500.00
983	20/4	— 39.465.00	— 600.00
1020	28/4	— 27.760.00	— 750.00
1088	13/5	— 48.320.00	— 1.180.00
1094	13/5	— 20.470.00	— 300.00
1119	21/5	— 30.240.00	— 1.700.00
1145	26/5	— 17.520.00	— 850.00
1150	27/5	— 31.600.00	— 600.00
1204	9/6	— 24.720.00	— 1.180.00
1206	10/6	— 21.845.00	— 300.00
1222	12/6	— 21.040.00	— 2.360.00
1262	25/6	— 55.560.00	— 4.720.00
1283	30/6	— 21.520.00	— 1.500.00
1306	6/7	— 42.100.00	— 2.180.00
1313	7/7	— 30.060.00	— 3.360.00
1332	14/7	— 35.445.00	— 2.320.00
1341	15/7	— 103.040.00	— 7.120.00
1369	23/7	— 67.320.00	— 1.880.00
1411	31/7	— 32.620.00	— 2.180.00
1436	7/8	— 50.700.00	— 2.680.00
1454	12/8	— 76.070.00	— 7.760.00
1519	26/8	— 80.000.00	— 10.880.00
1535	31/8	— 39.980.00	— 1.500.00
1540	1/9	— 32.880.00	— 1.580.00
1544	3/9	— 18.900.00	— 3.760.00
1585	9/9	— 48.520.00	— 7.760.00
1711	24/9	— 10.220.00	— 1.880.00
1737	28/9	— 21.980.00	— 2.180.00
1776	2/10	— 52.900.00	— 2.560.00
1857	8/10	— 21.860.00	— 2.680.00
1891	13/10	— 33.160.00	— 940.00
1892	13/10	— 18.480.00	— 150.00
1914	16/10	— 39.185.00	— 390.00
1928	19/10	— 44.360.00	— 4.980.00
1953	22/10	— 20.330.00	— 2.680.00
1992	27/10	— 57.860.00	— 2.560.00

Nóta nr.	Dags.	Upphæð frumnótu	Upphæð endurritunar- nótu í bókh. Skeifunnar
1995	27/10	kr. 39.900.00	kr. 2.560.00
2076	5/11	— 18.480.00	— 1.880.00
2107	10/11	— 15.120.00	— 1.880.00
2176	19/11	— 14.640.00	— 1.500.00
2223	24/11	— 94.000.00	— 9.420.00
2244	27/11	— 24.684.00	— 1.800.00
2303	4/12	— 52.050.00	— 1.880.00
2334	8/12	— 63.490.00	— 1.595.00
2352	10/12	— 42.180.00	— 9.620.00
2521	22/12	— 22.320.00	— 1.460.00
		Kr. 1.944.524.00	Kr. 134.815.00
Mismunur			— 1.809.709.00
÷ 25% afsláttur frá útsöluverði ..		kr. 452.527.00	
Undandregin vörukaup febrúar–des.		kr. 1.357.282.00	

Fram hefur komið, að eldsvoðar höfðu orðið í trésmiðju Sveins Birgis Ágústssonar, og höfðu skjöl farið þar forgörðum. Hafa ekki fundizt gögn, er sýni það, að reikningar hafi verið endurritaðir með framangreindum hætti fyrir 1964.

Mánaðarreikningar Sveins Birgis Ágústssonar til Skeifunnar árið 1963 sýna vörukaup að fjárhæð kr. 343.001.00 (sbr. töflu 1), en þar kemur einnig fram, að Birgir hefur á árinu selt í banka víxla, samþykkt af ákærða, að fjárhæð samtals kr. 946.840.00, og bendir það til þess, að vörukaupin hafi verið miklu meiri en bókhalðið sýnir. Áður var frá því greint, hvað ákærði hafði að segja um víxla þá, sem hann hafði samþykkt, og hvað ráða mætti af þeim um vörukaup ákærða frá seljendum víxlanna. Sakir sjúkleika Sveins Birgis Ágústssonar við rannsókn máls þessa var ekki hægt að taka af honum rækilega vitnaskýrslu, og hefur þetta atriði ekki verið borið undir hann. Hins vegar hefur Sveinn Birgir í skýrslu, sem hann gaf rannsóknardeildinni og hann hefur fyrir dómi lýst rétta, viðurkennt, að hann hafi látið rita tvenns konar reikninga um vörusölu sína til ákærða 1964 og fram á árið 1965, sem áður hefur verið lýst.

Í skýrslu rannsóknardeildarinnar er þess getið, að komið hafi

í ljós, að um einhver erlend vörukaup hafi verið að ræða á árunum 1963 og 1964, en engin skráning finnst í bókhaldinu á þessum vörukaupum og ekki hafi fengist neinar upplýsingar um upphæð þessara viðskipta. Hér er eigi rétt með farið, enda er í yfirliti yfir vörukaup Skeifunnar 1963 og 1964, sem rannsóknardeildin hefur gert og lagt hefur verið fram við meðferð máls þessa, tilgreindur innflutningur (húsgögn, lampar, áklæði o. fl.) fyrir kr. 183.987.95 á árinu 1963 og kr. 259.002.40 á árinu 1964.

Ákærði hefur viðurkennt, að vörusala í verzlun hans hafi ekki verið bókfærð að fullu. Hann hefur hins vegar vikizt undan því að segja neitt ákveðið um það, hversu mikið hafi kveðið að undanskoti á vörusölu, og er hann var um það spurður, hvort því hefði verið hagað með hliðsjón af þeim undandrætti á vörukaupum, er lýst hefur verið hér að framan, kvað hann þetta allt hafa verið óskipulegt og laust í reipunum. Hann hefur þó viðurkennt, að vörusalan hafi að yfirlögðu ráði verið sýnd of lítil og hafi það staðið í sambandi við það, að vörukaup voru vantalin.

Í skýrslu rannsóknardeildarinnar er frá því greint, að við könnun á bókhaldi og gögnum ákærða hafi komið í ljós, að undan hafi verið fellt að bókfæra á árinu 1963 sölu frá tveimur umboðsmönnum ákærða, að fjárhæð kr. 243.075.00, og á árinu 1964 hafi ekki verið fært í bækur uppgjör yfir tvær söluferðir út á land, en sala samkvæmt þeim hafi numið kr. 457.884.00. Dómurinn hefur ekki getað sannreynt fyrri töluna af þeim gögnum, sem hann hefur haft undir höndum. Um síðari töluna er það að segja, að í málinu hafa verið lagðir fram listar yfir vörur, sem afhentar hafa verið í tvær söluferðir 1964, og nemur verð varanna samtals kr. 457.884.00. Hins vegar liggja ekki fyrir neinar upplýsingar um það, hversu mikið af vörum hafi selzt í umræddum söluferðum.

Í dagbók Skeifunnar árið 1965 er bókfærð sala kr. 10.197.207.00, en í sölubók, sem einungis hefur verið færð til loka septembermánaðar, er bókfærð sala kr. 6.081.885.00. Þá fundust einnig gögn um söluferðir út á land, og hafði sala samkvæmt þeim ekki verið bókfærð. Í skýrslu rannsóknardeildarinnar er því haldið fram, að vörusala í ferðum þessum hafi numið kr. 4.678.753.00, en eigi er þar rétt með farið, heldur sýna umrædd gögn, að vörusala í ferðum þessum hefur numið kr. 3.312.004.00.

Á söluskattskýrslum árið 1965 hefur ákærði talið fram þessa vörusölu:

1. ársfjórðungur		kr. 1.863.035.00
2. ———		— 2.206.430.00
3. ———		— 2.012.420.00
4. ———		— 6.438.250.00

Alls 1965 kr. 12.520.135.00

Ákærði hefur haft hlaupareikning nr. 229 í Verzlunarbanka Íslands. Hann hefur raunar haft reikning í fleiri bönkum, en kveðst ekki hafa notað neinn, svo að teljandi sé, nema reikning 229. Inn á þann reikning kveður ákærði hafa runnið alla vörusölu, þar á meðal innheimta víxla samkvæmt afborgunarsamningum, en mjög mikið af vörum hefur verið selt þannig. Verzlunarbankinn hefur annazt innheimtu þessara víxla. Samkvæmt skýrslu rannsóknardeildarinnar námu innborganir á reikning þennan 1963 kr. ca. 15.200.000.00 og árið 1964 kr. 17.900.000.00. Til samanburðar er þess að geta, að á rekstrarreikningi, sem fylgir skattframtali ákærða 1964, er vörusala 1963 talin hafa numið kr. 6.631.379.98 (þar með talin sala til endurseljenda, kr. 986.787.98), og á rekstrarreikningi, er fylgir framtali 1965, er vörusala 1964 talin kr. 10.395.112.00. Sýna innborganir á hlaupareikning 229 þannig mun hærri innborganir en ákærði telur vörusölu sína þessi ár. Ákærði hefur gefið þær skýringar á þessu, að inn á reikninginn hafi runnið auk vörusölnunnar skyndilán, sem hann hefur þó ekki gert nánari grein fyrir. Einnig hefur hann getið þess, að árið 1964 hafi það stundum komið fyrir, að hann hafi skipzt á tékkum við kunningja sinn í greiðaskyni við hann, þannig að hann hafi látið hann hafa tékka á hlaupareikning 229 og fengið á móti innstæðulausan tékka frá kunningjanum og þann tékka hafi hann mátt sýna til greiðslu eftir einhvern tiltekinn tíma. Ekki hefur ákærði gert neina grein fyrir, hversu mikið hafi að þessu kveðið, og færzt undan að nefna nafn manns þess, sem hér hafi átt hlut að máli.

Af söluskattskýrslum ákærða 1963—1965, en þær eru gerðar ársfjórðungslega, kemur fram, að samkvæmt þeim hefur sala verið langsamlega mest síðasta fjórðung hvers árs. Hefur ákærði kannazt við það, að hann hafi yfirleitt gefið upp of litla sölu framan af ári. Til dæmis hafi greiðslur frá umboðsmönnum úti á landi ekki verið gefnar upp fyrr en á skýrslu síðasta ársfjórðungs, enda þótt þær bærust fyrr. Þá segir ákærði, að hann hafi haft bifreið í förum um landið með vörur og hafi vörusala, sem

þannig fór fram, ekki verið færð til bókar né gefin upp til sölu-skatts fyrr en á síðasta ársfjórðungi. Þannig kveðst ákærði hafa skapað sér nokkurn frest á greiðslu söluskatts.

Ákærði kannast einnig við það, að heildarvörusalan, eins og hún kemur fram í bókhaldi og söluskattskýrslum, hafi af ásettu ráði verið sýnd of lítil, eins og áður var rakið.

Um skeið fékkst ákærði við að taka í umboðssölu notuð húsgögn. Fundust hjá ákærða nokkur gögn um þá starfsemi. Af þeim sást, að brúttósala á notuðum húsgögnum 1964 hafði numið um 300 þús. kr., og náðu nótubækur þær, sem leiddu þetta í ljós, þó ekki nema yfir rúmlega hálft árið. Rannsóknardeildin kveður þessi viðskipti hvergi koma fram í bókhaldi ákærða. Ákærði skýrir svo frá, að hann hafi tekið 20% í sölulaun af notuðum húsgögnum. Þegar slík húsgögn hafi verið seld, hafi söluverðið runnið inn í hina almennu vörusölu. Seljandinn hafi svo fengið vottorð í verzluninni um söluna og hafi hann svo í skrifstofu verzlunarinnar fengið söluverðið greitt að frádregnum umboðs-launum.

Eins og áður var nefnt, taldi ákærði á skattframtali árið 1964, að hann hefði selt vörur til endurseljenda á árinu 1963 að fjárhæð kr. 986.787.98. Segir ákærði, að það hafi komið fyrir, að hann hafi stundum látið öðrum verzlunum í té vörur til endursölu. Samkvæmt skýrslu rannsóknardeildar kom í ljós, að ákærði taldi meðal vöru til endurseljenda vörur, sem sendar höfðu verið umboðsmönnum ákærða úti á landi, og var verð vara þessara kr. 417.197.00. Er þetta atriði var borið undir ákærða, kvaðst hann ekkert geta um það sagt.

Í skýrslu rannsóknardeildar greinir frá því, að grunsamleg sé færsla á víxlaeign ákærða í efnahagsreikningum hans. Var framtalin víxlaeign hans miðuð við 31. desember 1962 kr. 702.604.00, 31. desember 1963 sama tala, þ. e. kr. 702.604.00, og 31. desember 1964 kr. 1.026.320.00. Er á það bent, að víxlaeignin hafi verið óeðlilega lág, og eftirtektarvert, ef hún hafi staðið nákvæmlega í stað árið 1963. Þá er þess getið, að víxlarnir séu ekki bókfærðir nema birgðabreytingin um áramót.

Ákærði getur enga skýringu gefið á þessu. Hann hefur einungis getið þess, að sleppt hafi verið að telja víxla, sem komnir voru í vanskil, en auk þess hafi 20% verið dregin frá víxilfjárhæðinni til þess að ætla fyrir vanskilum.

Samkvæmt skýrslu rannsóknardeildarinnar var innstæða á hlaupareikningi ákærða nr. 743 í Iðnaðarbanka Íslands hinn 31.

desember 1963, kr. 261.096, ekki bókfærð. Hér er um ranghermi að ræða, þar sem innstæðan var þá einungis kr. 261.96, eins og yfirlit yfir reikninginn ber með sér.

Þann 1. janúar 1966 seldi ákærði Skeifunni h/f eign sína í húsgagnaverzluninni Skeifunni á kr. 2.426.344.82. Söluverð þetta var síðar leiðrétt til hækkunar um kr. 132.032.70 og varð þá kr. 2.558.377.52.

Sala þessi fór þannig fram, að Skeifan h/f yfirtók allar eignir og skuldir Skeifunnar við áramót 1965 og 1966 samkvæmt efnahagsreikningi Skeifunnar pr. 31. desember 1965, sem síðar var leiðréttur um kr. 132.032.70. Rekstrarreikningur fyrir Skeifuna árið 1965 hefur hins vegar aldrei verið saminn.

Þegar efnahagsreikningur Skeifunnar pr. 31. desember 1964, sem fylgdi framtali ákærða 1965, er borinn saman við nefndan efnahagsreikning Skeifunnar 31. desember 1965 og tekið tillit til þess, að á efnahagsreikningi pr. 31. desember 1965 eru talin hlutabréf að nafnverði kr. 62.500.00, sem í árslok 1964 voru talin á einkaframtali ákærða, kemur fram eignaaukning á síðari efnahagsreikningnum frá fyrri efnahagsreikningum, sem nemur miðað við bókfært verð kr. 2.470.622.28.

Ekki er unnt eftir þeim gögnum, sem fyrir liggja, að ákveða, hve mikill hluti af eignaaukningu þessari var orðinn til fyrir 31. desember 1964 né heldur hve mikill hluti hennar stafar af undandregnum skattskyldum tekjum alls eða skattskyldum tekjum árána 1963 og 1964.

Þannig er ekki kunnugt um söluverð bifreiða umfram bókfært verð né matsverð áhalda á síðara reikningi miðað við fyrri reikning. Þá er ekki upplýst, hvort vörubirgðir hafa verið metnar á sama hátt í árslok 1964 og 1965.

Ákærði taldi ekki fram til skatts árið 1966, en taldi hins vegar fram 1967.

Ef framantaldar eignir ákærða og skuldir á einkaframtali 31. desember 1964 annars vegar og 31. desember 1966 hins vegar eru bornar saman, kemur fram eignaaukning á þessu tímabili að upphæð kr. 848.230.08 til viðbótar þeirri eignaaukningu, er að framan greinir. Gildir hér það sama og um hina fyrrgreindu eignaaukningu, sem ráða má af samanburði efnahagsreiknings Skeifunnar 31. desember 1964 og 31. desember 1965, að ekki er hægt að ákveða, hve mikill hluti hennar hafði myndast fyrir 31. desember 1964 né heldur hve mikill hluti hennar stafar af

undandregnum skattskyldum tekjum alls eða skattskyldum tekjum á árunum 1963 og 1964.

Í skýrslu rannsóknardeildar ríkisskattstjóra er grein gerð fyrir bókhaldi ákærða og hvernig færslu þess hefur verið háttað. Þykir hér verða að taka upp í heild þessa lýsingu á bókhaldinu:

„Framteljandi er bókhaldsskyldur, sbr. 1. og 2. gr. laga nr. 62/1938 um bókhald. Samkvæmt því, sem vitað er, hefur hann notað eftirtaldar bækur við bókhald sitt:

1. Sölubók. Bók þessi er innbundin og tölusett. Í hana er færð vörusalan, en ekki daglega. Sjá síðar.
2. Sjóðdagbók. Bókin er lausblaðadálkabók (Kalamazoo) með ótölusettum blöðum. Fyrirsagnir dálkanna, reikninganna, eru þessar: Sjóður, vöruheikningur, bólsturverkstaðið, kostnaður, samþ. víxlar, viðskiptamenn, vextir og söluskattur.
3. Aðalbók, innbundin og tölusett.
4. Viðskiptamannabók.

1. *Sölubók.* Í hana er færð dagleg sala í verzluninni gegn staðgreiðslu svo og víxlinnheimtur og önnur innheimt sala gegn gjaldfresti. Framteljandi hefur talið, að bókin sé færð eftir á, 1—2 mánuði, en þar til hún sé færð, sé salan skráð á lausa miða. Þegar bókin var afhent um 10. janúar s.l., hafði aðeins verið í hana færð sala til septemberloka 1965. Aðrar innborganir í sjóð svo og allar útborganir úr sjóði eru hvergi skráðar jafnóðum og þær eiga sér stað eða daglega. Niðurstaða sölubókar fyrir hvern mánuð sér er síðan færð í sjóðdagbók.

Samkvæmt því, sem fram kemur annars staðar í skýrslu þessari og viðurkennt er af framteljanda, þá er salan ranglega tilfærð í sölubókinni. Virðist augljóst, að þar skakki verulegum fjárhæðum.

2. *Hlaupareikningar.* Framteljandi hafði hlaupareikning nr. 229 við Verzlunarbancann h/f. Hann hefur upplýst, að nær allar greiðslur vegna verzlunarinnar hafi farið fram með ávísunum á þennan reikning. Virðist þetta koma vel heim við útskrift bankans af reikningnum, en útskriftin fyrir árið 1964 er 48 bls. og fyrir árið 1963 44 bls. Á hverri bls. útskriftarinnar eru á að gizka 40 færslur úttektarmegin. Ennfremur hafði framteljandi hlaupareikning nr. 743 í Iðnaðarbankanum h/f. Þennan reikning notaði framteljandi aftur á móti lítið. Hvorugur þessara reikninga er færður í bókum framteljanda að því undanskildu, að færður er, miðað við árslok 1964, reikningsmunur á hlaupareikningi nr. 743, sem er skuld reikningshafa að fjárhæð kr.

302.083.04. Látið er hjá líða að færa innistæðu á hlr. 743 í árslok 1963, kr. 261.096.00. Eru því hvorki færðar sérstaklega innborganir né útborganir af þessum reikningum.

Af framanskráðu er ljóst, að framteljandi hefur ekki haldið neina sjálfstæða sjóðbók aðra en sjóðreikninginn í sjóðdagbókinni, sem er ótölusett lausblaðabók, eins og fyrr greinir. Engin skráning á sjóðgreiðslum fer fram samtímis því, sem þær eiga sér stað. Sleppt er að bókfæra sérstaklega inn- og útborganir af hlaupareikningunum. Þessi háttur, að viðhafa ekki réttar bókuunarreglur, að því er snertir greiðslureikninga, er nauðsynlegt skilyrði fyrir því, að unnt sé að framkvæma undandrätt slíkan, sem á sér stað í þessu máli. Verður vart lögð of mikil áherzla á þýðingu þess, að haldnar séu reglur bókhaldslaga og góðrar bókhandsvenju um rétta bókun inn- og útborgana.

3. *Víxlareikningur*. Eins og fram kemur annars staðar í greinargerð þessari, er vörusölu framteljanda svo háttað, að hún fer ýmist fram gegn staðgreiðslu eða selt er gegn gjaldfresti og með eignarréttarfyrrvara, og samþykkir þá kaupandi jafnframt víxil eða víxla fyrir eftirstöðvum söluverðsins. Salan gegn gjaldfresti og víxlarnir eru þá eigi bókfærðir, fyrr en þeir greiðast. Framteljandi hefur talið, að um áramót séu víxlabirgðirnar taldar og bókfærðar, sbr. þó nánar sem áður segir um þetta. Breyting á víxlabirgðunum — aukning þeirra eða rýrnun — kemur þannig aðeins fram um áramót. Þessi háttur á færslu víxlareikningsins virðist ekki samrýmast bókhaldslögum, en hann er einn af þeim yfirlitsreikningum, sem talinn er í 8. gr.

4. *Einkaúttekt* framteljanda á árinu 1963 er tilfærð á höfuðstólsreikningi kr. 52.188.00, og er þá meðtalin áætluð einkaafnot af bifreið, kr. 10.500.00. Árið 1964 var úttektin uppfærð á kr. 116.452.00. Á árinu 1963 er úttektin færð ársfjórðungslega eftir á í sjóðdagbók samkvæmt miðum, sem tilbúnir virðast vera í sambandi við færsluna. Úttektin 1964 er færð í sjóðdagbók eftir árið og sundurliðast þannig:

Opinber gjöld	kr. 41.703.00
Sama	— 28.249.00
Þátttaka í rekstri bifr.	— 11.500.00
Úttekið af eiganda	— 35.000.00

Samtals kr. 116.452.00

Fyrir færslunni „Úttekið af eiganda“ er ekkert fylgiskjal. Út-

tektarfjárhæðirnar virðast sumar hverjar a. m. k. einungis byggðar á ágizkun, enda t. d. engar skráningar farið fram á einkaúttekt framteljanda af hlaupareikningi nr. 229, sbr. skýrslu hans þar um.

Þess ber að gæta, að ýmis viðskipti framteljanda eru ekki færð í bókhald hans, svo sem t. d. húsbygging, húsakaup og sölur og lántökur ýmsar.

5. *Viðskiptamannabók.* Auk þess sem getið hefur verið um sölufyrirkomulag framteljanda hér að framan, þá hefur hann haft á nokkrum stöðum utan Reykjavíkur umboðsmenn, sem selt hafa fyrir hann í umboðssölu. Viðskipti sín við þessa aðila auk sölu til einnar verzlunar hefur hann fært í sérstaka bók, sem ætlazt mun til, að gegni hlutverki viðskiptamannabókar. Bók þessi er ekki í neinum tengslum við bókhaldið, hvorki sem undirbók sjóðdagbókar né sem hluti hennar. Afleiðing þessa er m. a. sú, að hluti af sölu viðskiptamanna, sem skráður er í bók þessa, hefur ekki verið færður í sjóðdagbók.

Viðskipti þau, sem hér ræðir um, er skylt að færa í viðskiptamannabók, svo sem tilætlunin hefur verið, þótt svona tækist til með hana.

6. *Vörukaup og vörusala.* Eins og boðið er í 1. tölul. 8. gr. laga nr. 62/1938, eru í sjóðdagbók og aðalbók færðir reikningar yfir keyptar og seldar vörur. Um reikninga þessa er það að segja, að fellt hefur verið undan að bókfæra vörukaup og vörusölu í stórum stíl að segja má.

Nokkur grein hefur verið gerð fyrir því á öðrum stað í greinargerð þessari, um hve háar fjárhæðir megi ætla, að þar sé að ræða. Rekstrarreikningur sýnir því alranga mynd af þessum atriðum og þar af leiðandi tekjum framteljanda, að ætla verður. Álíta verður, að þannig sé bókfært til að villa um við álagningu þeirra gjalda, sem á þessa gjaldstofna eru lögð, og enn fremur við álagningu tekjuskatts og útsvars.

7. *Vöntun bókhaldsgagna.* Ljóst er af þeim gögnum, sem framteljandi afhenti til endurskoðunar, svo og þeim gögnum, sem fram komu við húsleit, að nokkuð virðist hafa skort á, að fylgiskjölum hafi verið haldið saman og þau varðveitt, svo sem vera ber.

Má nefna í því sambandi kjölstúfa úr ávísanaheftum, útskriftir af bankareikningum, innleggsnótur á hlaupareikningana, skilagreindir um innheimtu víxla, en nær engin gögn hafa komið fram viðvíkjandi bankaviðskiptum framteljanda.

Svo sem fyrr var sagt, fer vörusalan í verzluninni fram með gjaldfresti, og eru gerðir samningar með eignarréttarfyrrvara um húsgagnasöluna. Mjög lítið af slíkum samningum kom fram. Í sambandi við skráningu vörubirgða komu aðeins fram 2 stílabækur, sem höfðu að geyma nokkurn hluta birgðanna við árslok 1964. Aðrar heimildir um birgðatalningu komu ekki fram.

Þá er þess að geta hér, að miðar þeir, sem frumskráning sölunnar er sögð gerð á, hafa ekki verið varðveittir.

8. *Viðskiptin við Birgi Ágústsson.* Því er lýst á öðrum stað í greinargerð þessari, hvernig viðskiptin við Trésmiðju Birgis Ágústssonar fóru fram. Endurrituðu sölunóturnar voru notaðar sem fylgiskjöl fyrir færslum í sjóðdagbókina, sbr. nánar meðfylgjandi skrár.

9. *Eignir og skuldir utan bókhalds.* Í upphafi 11. gr. laga nr. 62/1938 segir:

„Á efnahagsreikningi séu tilfærðar allar eignir og skuldir hlutaðeiganda, eins og þær eru í lok reikningsársins“. Í árslok 1963 koma fram á framtali framteljanda skuldir og eignir, sem eigi eru færðar í bókum hans, svo sem íbúð, Austurbrún 4, að fasteignamati kr. 38.713.00, peningar kr. 60.000.00, hlutabréf í 3 hlutafélögum, kr. 112.500.00, og enn fremur skuldir að fjárhæð kr. 667.179.00.

Á árinu 1964 selur framteljandi íbúðina að Austurbrún 4 og byggir hús að Sunnubraut 18, Kópavogi, að kostnaðarverði kr. 1.159.588.64, kaupir auk þess hlutabréf í 2 hlutafélögum að nafnverði kr. 40.000.00 og eignast skuldakröfu að fjárhæð kr. 30.000.00. Engra þessara viðskipta né eigna í árslok er getið í bókhaldi eða efnahagsreikningi. Þá aukast skuldir gjaldanda utan bókhalds um kr. 649.686.02 og eru í árslok kr. 1.316.865.02. Innifalin í skuldum utan bókhalds er skuldin á hlr. 229 við Verzlunarbancann h/f, og er hún tilfærð í árslok 1964 kr. 693.425.02 og í árslok 1963 kr. 563.140.20.

Að áliti rannsóknardeildar bar gjaldanda að færa þessi viðskipti og eignir og skuldir í bækur sínar. Bókhaldsskyldan er bundin við hann sem einstakling, en ekki verzlunina sem fyrrtæki. Ekki er í lögunum heldur að finna heimild að fella þessi viðskipti undan skráningu í bókhaldi, enda hér verið að breyta einni eign í aðra. Getur þetta því ekki fallið undir venjulegri úttekt á einkareikningi, sem svarar til einkaeyðslu hlutaðeiganda.

10. *Rekstrar- og efnahagsreikningar* eru ekki færðir í löggilta

efnahagsbók, enda slík bók ekki til hjá framteljanda. (10. gr. l. nr. 62/1938)“.

Við framanskráða skýrslu rannsóknardeildarinnar er þess að gæta í 2. kafla (hlaupareikningur), að innstæða á hlaupareikningi 743 var ekki kr. 261.096.00, heldur kr. 261.96, eins og áður hefur verið frá greint, og skuld á hlaupareikningi 743 í árslok 1964 var kr. 302.073.04, þótt hún hafi verið færð á efnahagsreikningi kr. 302.083.04.

Ákærði hefur greiðlega kannast við það, að bókhald hans hafi ekki verið eins og vera bar. Hafi hann gert sér það fullkomlega ljóst, að svo var, og haft lengi hug á að bæta úr því. Það hafi hins vegar dregið á langinn og hafi það ekki verið fyrir en um áramót 1965—66, sem hann hafi fengið viðskiptafræðing til þess að koma lagi á bókhaldið, og telur hann það síðan hafa verið fært lögum samkvæmt.

Ákærði hefur tekið fram, að í þau 13 ár, sem hann hafi rekið verzlun, hafi það aldrei komið fyrir fyrir en nú, að skattayfirvöld forvitnuðust um það, hvernig bókhaldi hans væri háttað. Hafi það leitt til þess, að hann hafi orðið hirðulaus um bókhaldið.

III.

Eins og áður segir, gekk ríkisskattanevnd hinn 8. febrúar s.l. frá endurskoðun á álagningu tekju- og eignarskatts á ákærða fyrir gjaldárin 1964 og 1965, aðstöðugjalds fyrir sömu gjaldár og enn fremur álagningu söluskatts fyrir árin 1963, 1964 og 1965.

Er I. kafla ákæru í máli þessu hagað í samræmi við niðurstöður ríkisskattanevndarinnar. Verður nú greint frá nefndum niðurstöðum nefndarinnar og jafnframt greint frá rökstuðningi ákæruvaldsins fyrir ákæruatriðum þeim, sem hér er um að ræða.

Söluskattur. Á árinu 1963 taldi ákærði fram söluskattskylda vörusölu að fjárhæð kr. 5.644.592.00, og nam söluskattur af þeirri fjárhæð kr. 164.984.00. Ríkisskattanevnd úrskurðaði, að á þessu ári væri vantalín vörusala kr. 3.100.000.00 og að söluskattur af henni næmi kr. 90.290.00.

Á árinu 1964 taldi ákærði fram vörusölu kr. 10.104.289.19 og söluskatt af henni kr. 517.875.00. Ríkisskattanevnd telur undandregna sölu hafa numið kr. 4.800.000.00 og söluskatt af fjárhæð þeirri kr. 241.035.00.

Á árinu 1965 taldi ákærði fram söluskattskylda vörusölu kr. 12.520.135.00 og söluskatt af henni kr. 873.491.00. Ríkisskattanevnd telur undandregna sölu á þessu ári hafa numið kr.

2.355.825.00 og þar af leiðandi undandreginn söluskatt kr. 164.358.00.

Af hálfu ákæruvaldsins er því haldið fram, að þetta mat ríkisskattaneftdarinnar sé óhætt að leggja til grundvallar, þegar meta skal atferli ákærða til refsingar. Er á það bent, að sönnuð hafi verið óbókfærð vörukaup ákærða, og vísað auk viðurkenningar ákærða til þess, sem fram hafi komið um óbókfærð vörukaup frá tilteknum aðiljum og um víxla, samþykkt af ákærða, sem seldir hafa verið í bönkum, og um viðskiptin við Birgi Ágústsson 1964 samkvæmt skjölum, er hafzt hafi upp á. Þá er vikið að innflutningi þeim á vörum, sem ákærði hefur kannast við, en ekki hefur verið færður til bókar. Þá er bent á, að ekkert finnist í bókhaldinu um umboðssölu þá með notaðar vörur, sem ákærði hefur kannast við, og loks, að þó að nokkur könnun hafi farið fram á viðskiptamannahóp ákærða, sé þess ekki að vænta, að hún hafi verið tæmandi, og ekki sé við því að búast, að fengist hafi upplýsingar um öll þau vörukaup, sem undan hafi verið skotið. Skrárnar yfir óbókfærð vörukaup samkvæmt upplýsingum frá tilteknum aðiljum og skrárnar yfir víxlaviðskiptin (tölur 1 og 2 hér að framan) sýni niðurstöðutölur samtals ca. 7.2 millj. kr. Í úrskurðum ríkisskattaneftdar og í ákæru sé gert ráð fyrir, að óbókfærð vörukaup þessi 2 ár hafi ekki numið nema 6.5 millj. kr. og sé þannig í öryggisskyni dregin frá ofangreindri tölu um 10% og ekki gert neitt álag fyrir innfluttum vörum eða óbókfærðum vörukaupum frá öðrum en í nefndum skráum greindir.

Þegar ríkisskattaneftnd hefur áætlað vörusölu 1963 kr. 3.100.000.00 og 1964 kr. 4.800.000.00, komi í ljós, að gert sé ráð fyrir meðalálagningu á seldar vörur 1963 ca. 28% og 1964 ca. 29%. Í úrskurði ríkisskattaneftdar um tekjuskatt ákærða er frá því greint, að á rekstrarreikningi, sem fylgdi framtali ákærða fyrir skattárið 1963, sé kostnaðarverð seldra vara í verzlun og verkstæði tilfært kr. 4.973.314.44 á móti heildarsölu kr. 6.631.379.98 og komi þannig fram meðalálagning á seldar vörur um 33%. Samsvarandi tölur fyrir skattárið 1964 séu kr. 7.389.767.13 og 10.395.112.65 og meðalálagning um 40%.

Þannig sé í úrskurði ríkisskattaneftdar og í ákæru af varúðar-áætlaðum gert ráð fyrir lægri álagningu en sennilega hafi verið. Hafi ákærði verið látinn njóta fyllsta hagræðis af hugsanlegum vafa við ákvörðun gjaldstofnanna. Ákæran fyrir undanskot á vörusölu 1965 er studd við gögn, sem rakin voru í II. kafla hér að framan, þ. e. að þegar framtalin sala á því ári sé dregin frá hinni

bókfærðu sölu, að viðbætti sannaðri sölu í söluferðum út á land, komi út vantalin sala að fjárhæð kr. 2.355.825.00.

Af hálfu ákæruvalds er til styrktar ákærunum um undandregna vörusölu bent á bankareikning ákærða nr. 229 og að hann bendi til mun meiri sölu en ákærði hefur talið fram, jafnvel þótt gert sé ráð fyrir, að ýmislegt annað en vörusala hafi runnið inn á reikninginn, sbr. það, sem ákærði hefur haft um þetta að segja.

Tekjuskattur. Skattstofa lagði tekjuskatt á ákærða fyrir skattárið 1963 samkvæmt framtali ákærða á hreinar tekjur, að fjárhæð kr. 155.500.00, og varð tekjuskattur samkvæmt því kr. 11.463.00. Ríkisskattanevnd hefur talið, að hreinar tekjur ákærða hafi á því ári numið kr. 660.000.00 og að tekjuskattinn beri því að ákveða kr. 164.327.00. Þannig hafi ákærði skotið undan framtali hreinum tekjum að fjárhæð kr. 504.500.00 og tekjuskattur því orðið kr. 152.864.00 lægri en átt hefði að vera.

Fyrir skattárið 1964 var lagður á ákærða tekjuskattur, kr. 28.251.00, á hreinar tekjur, kr. 248.600.00 samkvæmt framtali ákærða. Ríkisskattanevndin úrskurðaði, að hreinar tekjur á því ári hefðu numið kr. 775.000.00 og að tekjuskattur ætti því að nema kr. 171.800.00. Hefði þannig verið skotið undan framtali hreinum tekjum að fjárhæð kr. 526.400.00 og skattur því orðið kr. 143.549.00 lægri en átt hefði að vera.

Í úrskurði ríkisskattanevndar er lýst vanköntum þeim, sem hafi verið á bókhaldi ákærða, og telur nefndin, að það og framtöl ákærða hafi verið haldin þvílíkum annmörkum, að þau verði ekki lögð til grundvallar álagningu á ákærða. Þá er skírskotað til viðurkenningar ákærða á því, að vanrækt hafi verið að bókfæra vörukaup og vörusölu, og til þess, er fram hefur komið í málinu um vanrækslu á að bókfæra vörukaup frá tilteknum aðiljum og til víxilviðskipta þeirra, sem áður hefur verið lýst. Þá er tekið fram, að þegar hreinar tekjur hafi verið ákveðnar, hafi hækkarir þær á söluskatti og aðstöðugjaldi, sem jafnframt hafi verið ákveðnar, verið reiknaðar til frádráttar.

Tekjuútsvar. Svo sem áður var sagt, hefur ekki farið fram nein endurálagning á tekjuútsvari ákærða fyrir umrædd ár. Er ákæran að þessu leyti miðuð við sams konar undanskot á hreinum tekjum og ákæran fyrir undanskot á hreinum tekjum til tekjuskatts, en þegar í ákæru segir, að undanskotið hafi leitt til lægri tekjuútsvarsálagningar en átt hefði að vera fyrir bæði árin, allt að kr. 250.000.00, þá er sú tala miðuð við það, sem

ætla megi samkvæmt álagningarstigum, að viðbótarálagning mundi nema, og sé þó af varúðarástæðum farið nokkru lægra en álagningarstigar segi til um.

Aðstöðugjald. Í úrskurði ríkisskattaneftndar segir, að vantalinn gjaldstofn gjaldárið 1964 teljist kr. 3.500.000.00 og 1965 kr. 5.300.000.00. Nemi hækkun gjaldsins, miðað við gjaldstiga 0.7%, fyrsta árið kr. 24.500.00 og síðara árið kr. 37.000.00. Í úrskurðinum segir, að hækkunin sé ákveðin með rökum, er leitt hafa til hækkana á tekjuskatti, en einnig verði að hækka gjaldið vegna þess, að fellt hafi verið undan að leggja á millifært verðmæti húsgagna frá bólstrunarverkstæði til smásöluverzlunar ákærða.

Á rekstrarreikningum ákærða fyrir árin 1963 og 1964 (framtöl 1964 og 1965) er kostnaður við bólstrunarverkstæðið fyrra árið tilfærður kr. 1.014.477.29 og síðara árið kr. 1.336.976.85, eða samtals bæði árin kr. 2.351.454.14.

Af hálfu ákærvaldsins er krafa þess varðandi refsíabyrgð fyrir undandrätt á skattstofni við álagningu aðstöðugjalds skýrð þannig, að kostnaðurinn við bólstrunarverkstæðið sé dreginn frá gjaldstofninum og einungis krafizt ábyrgðar fyrir mismuninn, sem sé um kr. 6.500.000.00, en undanskot þeirrar fjárhæðar hafi leitt til lægra aðstöðugjalds, kr. 45.500.00.

Í sóknarskjali ákærvalds er loks á það bent, að í skattframtali ákærða á þessu ári telji hann hreina eign verzlunarinnar Skeifunnar hinn 1. janúar 1966 kr. 2.426.344.00. Á efnahagsreikningi, sem fylgir framtali 1965, sé hrein eign í árslok talin kr. 25.255.24. Samkvæmt því ætti hrein eign að hafa aukizt á árinu 1965 um sem næst 2.400.000.00. Enga skýringu hafi ákærði gefið á þessu. Sé ljóst, að hér sé ákærði að telja fram eignir, sem hann hafi skotið undan við framtöl fyrri ára, og sé þannig komin fram lokasönnun fyrir undandrætti þeim á gjaldstofnum, sem I. kafli ákæru lýtur að.

Af hálfu ákærða hefur þess verið krafizt, að hann verði einungis dæmdur til hinnar vægustu refsingar og að refsingin yrði skilorðsbundin. Þá er því sérstaklega mótmælt, að ákærði verði sviptur verzlunarleyfum. Verjandi ákærða hefur bent á það, að veigamiklar villur hafi komið fram í skýrslu rannsóknardeildar ríkisskattstjóra. Þá hefur hann einnig bent á, að víxlasjaldskrár bankanna séu ekki hluti af bókhaldi þeirra og beri því ekki að byggja á þeim í dómsmáli. Ekki beri að leggja of mikið upp úr

játningum ákærða á sakargiftum, en ákærði hafi ekkert vitað um bókhald sitt og haft tilhneigingu til þess að játa hvað eina, sem á hann var borið.

IV. Niðurstöður.

Skattsvik. Færðar hafa verið sönnur á, að ákærði hefur haldið utan bókhalds Skeifunnar vörukaupum á árinu 1963 sem hér segir:

Einir h/f	kr. 341.907.00
Valbjörk h/f	— 200.819.00
Lárus Sigurgeirsson	— 56.275.00
Óli Þorbergsson	— 336.700.00
Björn Kjartansson	— 40.125.00

Kr. 975.826.00

Um viðskiptin við Björn Kjartansson er hér lagður til grundvallar sá framburður ákærða, að hann hafi fengið í hendur einungis helming þeirrar vöru, sem hann greiddi með kr. 80.250.00.

Á sama hátt hefur verið leitt í ljós, að ákærði hefur á árinu 1964 eigi bókfært vörukaup frá ýmsum aðiljum, svo sem nú verður rakið:

Ásbjörn Ólafsson h/f	kr. 25.525.00
Dúna h/f	— 121.075.00
Einir h/f	— 247.557.00
Híbýlaprýði h/f	— 283.555.00
Húsgagnavinnustofa Þorsteins Sigurðssonar —	23.000.00
Íslenzk húsgögn h/f	— 17.750.00
Pétur Snæland h/f	— 74.054.00
Ragnar Björnsson h/f	— 82.200.00
Edwin Árnason	— 5.293.00
Valbjörk h/f	— 583.343.00
Ragnar Haraldsson	— 106.268.00
Birgir Ágústsson	— 1.357.282.00

Kr. 2.926.902.00

Viðskipti þau við Trésmiðjuna Víði, sem ákærði færði ekki í bókhald sitt á árinu 1964, fjárhæð kr. 348.810.00, eru ekki talin

hér að ofan, enda voru þau færð í bókhaldi Skeifunnar í febrúar 1965.

Samkvæmt skýrslu rannsóknardeildarinnar sýndu víxlaspjaldskrár bankanna, að ýmsir húsgagnaframleiðendur höfðu á árunum 1963 og 1964 selt í bönkum víxla, samþykkt af ákærða, sem bentu til þess, að aðiljar þessir hefðu selt ákærða vörur umfram það, sem ákærði hafði bókfært, fyrir kr. 1.730.851.00 á árinu 1963 og fyrir kr. 1.384.007.00 á árinu 1964. Við meðferð máls þessa hafa komið fram gögn um sölu eins þessara aðilja, Ragnars Haraldssonar, til ákærða, og hefur Ragnar samkvæmt þeim selt ákærða vörur á árinu 1964 fyrir kr. 106.268.30, svo sem talið er hér að framan, en á árinu 1963 kveðst Ragnar ekkert hafa selt ákærða, og víxla þá, samþykkt af ákærða, sem hann hafi selt í bönkum á því ári, hafi ákærði samþykkt handa honum í greiðaskyni og fengið aðra víxla á móti (skiptivíxlar). Ef víxlar Ragnars eru dregnir frá ofangreindum heildartölum, verður útkoman þessi:

1963 kr. 1.730.851.00 ÷ 247.030.00, þ. e. kr. 1.483.821.00

1964 — 1.384.007.00 ÷ 273.620.00, þ. e. — 1.110.387.00

Spurningin verður þá, hvað ályktað verði af ofangreindum niðurstöðutölum um vörusölu þeirra aðilja, er hér eiga hlut að máli, til ákærða umrædd tvö ár.

Ljóst verður að telja, að upplýsingar úr víxlaspjaldskrá af þessu tagi séu ekki örugg heimild um þetta. Spjaldskrárnar eru ekki stemmdar af við bókhald bankanna, og má draga í efa, að þær séu tryggilega færðar. Þá er sala húsgagnaframleiðenda á víxlum, sem ákærði hefur samþykkt, ekki út af fyrir sig sönnun fyrir því, að framleiðandinn hafi fengið víxlana sem greiðslu fyrir vörur. Vísast til þess, sem rakið er í forsendum hér að framan um framburð þeirra víxilseljenda, sem hér koma við sögu. Á hitt verður að líta, að þeir, sem selt hafa víxlana, kannast yfirleitt við það, að þeir hafi selt ákærða vörur og fengið þær greiddar með víxlum. Sumir telja sig einungis hafa fengið víxla frá ákærða sem greiðslu fyrir vörur. Aðrir telja, að víxlar ákærða hafi yfirleitt verið greiðsla fyrir vörur, en vera kunni, að um „skiptivíxla“ hafi verið að ræða í viðskiptum þeirra. Enn aðrir segja mikið hafa kveðið að slíkum „skiptivíxlum“ í viðskiptum þeirra við ákærða. Um síðasta atriðið vísast til framburðar Péturs Filippussonar og Sveins Guðmundssonar (sbr. einnig framburð

Ragnars Haraldssonar), og að öðru leyti er skírskotað til fram-
burðar víxilseljendanna, sem rakinn hefur verið áður í dómi
þessum. Sjálfur lýsti ákærði yfir því, að yfirleitt gæti hann fallist
á, að umræddir víxlar hans sýndu vörukaup frá útgefendum
víxlanna.

Af því, sem nú var rakið, lítur dómurinn svo á, að sannað megi
telja, að ákærði hafi vanrækt að bókfæra einhver vörukaup frá
þeim aðiljum, sem hér er um að ræða. Hins vegar er engin leið
að ákveða þau vörukaup með vissu. Þá þykir óvarlegt að leggja
til grundvallar framburð ákærða og telja sannað, að víxilvið-
skiptin sanni „yfirleitt“ vörukaup. Þykir nauðsynlegt að viðhafa
enn meiri varúð að þessu leyti. Þegar öll atriði eru metin, þykir
dóminum mega telja víst, að a. m. k. 30% af heildarfjárhæð áður-
greindra víxilviðskipta hafi verið greiðsla fyrir vörur.

Samkvæmt framansögðu verður niðurstaðan sú, að talið verður
sannað, að ákærði hafi skotið undan bókhaldi vörukaupum sem
hér segir:

Árið 1963 kr. 975.826.00 + 30% af kr. 1.483.821.00, kr.
445.146.00, þ. e. samtals kr. 1.420.972.00.

Árið 1964 kr. 2.926.902.00 + 30% af kr. 1.110.387.00, kr.
333.116.00, þ. e. samtals kr. 3.260.018.00.

Samkvæmt III. kafla laga nr. 51/1964, sbr. áður III. kafla laga
nr. 69/1962, bar ákærða að greiða 0.7% í aðstöðugjald af rekstrar-
útgjöldum, og með því að telja ekki fram ofangreind vörukaup
1963 og 1964, samtals kr. 4.680.990.00, hefur hann skotið sér undan
greiðslu aðstöðugjalds að fjárhæð kr. 32.766.00.

Í málinu liggja fyrir upplýsingar um, að vörukaupum ákærða
frá Birgi Ágústssyni var þannig háttað, að vörurnar keypti
ákærði á útsöluverði að frádrægnum 25%. Svarar það til, að
ákærði hafi selt vörur þessar með 33 1/3% álagningu.

Meðalálagning ákærða samkvæmt rekstrarreikningunum, sem
fyllgdu framtölum hans 1964 og 1965, nam rekstrarárið 1963 um
30% og 1964 um 33%. Þá hefur meðalálagning Skeifunnar h/f,
er tók við rekstri ákærða í ársbyrjun 1966, numið á því ári um
27% samkvæmt rekstrarreikningi félagsins. Söluskattur er ekki
innifalinn í nefndum álagningarprósentum.

Hér ber að hafa í huga, að auk þess að verzlá með húsgögn rak
fyrirtæki ákærða, Skeifan, og einnig Skeifan h/f bólstrunarverk-
staði. Eins og ársreikningarnir eru frá gengnir, er ekki unnt að
reikna út sérstaklega álagninguna á verzlunarvörurnar og sérstak-
lega álagninguna á framleiðsluvörurnar. Framangreindar álag-

ingarprósentur sýna því meðalálagningu á báða vöruflokkana. En álagning á framleiðsluvörur er almennt hærri en á verzlunarvörur. Þá er upplýst, að ákærði hefur selt eitthvað af vörum, sem hann hefur flutt inn sjálfur, og haft af þeim alla álagningu, en gera má ráð fyrir, að slík álagning hafi a. m. k. ekki verið lægri en á innlendar verzlunarvörur.

Ákærði hefur skýrt frá því, að hann hafi selt eitthvað af notuðum húsgögnum og tekið 20% fyrir þessi viðskipti og hafi salan verið færð í einu lagi inn í kassann, en seljendur síðan fengið sína greiðslu.

Þegar framangreint er virt og fullrar varúðar gætt, þykir mega treysta því, að meðalálagning ákærða á verzlunarvörur árin 1963 og 1964 hafi ekki numið undir 25%.

Þá verður og með hliðsjón af framburði ákærða og gögnum málsins í heild byggt á því, að hann hafi a. m. k. fellt undan að bókfæra af sölunni upphæð, er svari til innkaupanna, sem ekki voru bókfærð, að viðbætti álagningu, þ. e. a. s. 25% álagningu.

Samkvæmt því, sem nú hefur verið rakið, þykir mega telja sannað, að ákærði hafi á árunum skotið undan framtali til söluskatts vörusölu, er nemi eigi minni fjárhæð en hér verður greint:

Árið 1963:

Vantalin vörukaup	kr. 1.420.972.00
25% af kr. 1.420.972.00	— 355.243.00

Kr. 1.776.215.00

Árið 1964:

Vantalin vörukaup	kr. 3.260.018.00
25% af kr. 3.260.018.00	— 815.004.00

Kr. 4.075.022.00

Enn fremur þykir sannað, að ákærði hafi skotið undan framtali 1965 vörusölu sem hér greinir:

Bókfærð vörusala 1965	kr. 10.198.207.00
Óbókfærð sala (söluferðir)	— 3.312.004.00

Vörusala samtals kr. 13.509.211.00

÷ vörusala samkvæmt söluskattsskýrslum — 12.520.135.00

Óframtalin vörusala kr. 989.076.00

Þess er að gæta, að í ofangreindri tölu (989.076.00) er innifalinn söluskattur, en hins vegar ekki í niðurstöðutölum fyrir árin 1963 og 1964.

Samkvæmt 2. gr. laga nr. 10/1960, er var í gildi óbreytt á árinu 1963, var söluskattur ákveðinn 3% af andvirði seldrar vöru eða þjónustu. Á árinu 1963 hefur ákærði þannig skotið sér undan greiðslu söluskatts að fjárhæð kr. 53.286.00.

Með 5. gr. laga nr. 1/1964 var söluskattur hækkaður upp í 5½% frá 1. febrúar 1964 að telja. Ef söluskattur er reiknaður 3% á 1/12 hluta af vörusölu þeirri, er undan var skotið, en 5½% af 11/12 hlutum af vörusölunni, hefur ákærði á árinu 1964 skotið sér undan greiðslu söluskatts að fjárhæð kr. 215.636.00.

Með 2. gr. laga nr. 61/1964 var 2. gr. laga nr. 10/1960 breytt á þann veg, að söluskattur skyldi nema 7½%, og tók breyting þessi gildi 1. janúar 1965. Ákærði hefur þannig á árinu 1965 skotið sér undan greiðslu söluskatts að fjárhæð kr. 69.004.00.

Samkvæmt framansögðu hefur brúttóágóði af undandreginni vörusölu árið 1963 numið a. m. k. kr. 355.243.00 og árið 1964 a. m. k. kr. 815.004.00.

Ákærði hefur skýrt svo frá, að hann telji annan rekstrarkostnað verzlunarinnar og verkstæðisins en vörukaupin réttilega tilfærðan á reikningum.

Með tilvísan til þess svo og með hliðsjón af hinni miklu eignaukningu, sem fram kemur á efnahagsreikningi Skeifunnar 31. desember 1965 og framtali ákærða 1967, sem lýst er að framan, verður því að telja, að skattskyldar tekjur ákærða hafi á árinu 1963 numið a. m. k. kr. 355.243.00 og á árinu 1964 a. m. k. kr. 815.004.00 umfram þær tekjur, sem ákærði taldi fram til tekjuskatts.

Samkvæmt þessu þykir ákærði hafa skotið sér undan álagningu tekjuskatts, svo sem nú verður sýnt:

Árið 1963:

Framtaldar tekjur	kr.	155.500.00
+ vantaldar tekjur	—	355.243.00

Tekjur samtals kr.	510.743.00
÷ persónufrádráttur	— 91.000.00

Kr. 419.743.00

Tekjuskattur samkvæmt 25. gr., sbr. 56. gr. laga	
nr. 55/1964 og 3. gr. laga nr. 42/1957 verður kr.	119.088.00
÷ álagður tekjuskattur 1963	— 11.463.00
	Kr. 107.625.00

Árið 1964:

Framtaldar tekjur	kr. 248.600.00
+ vantaldar tekjur	— 815.004.00

		Tekjur samtals kr. 1.063.604.00
÷ persónufrádráttur	—	112.000.00
		Kr. 951.604.00

Tekjuskattur verður	kr. 250.502.00
÷ álagður tekjuskattur 1964	— 28.251.00

Mismunur kr. 222.251.00

Hins vegar er þess að gæta, að ákærði er einungis saksóttur fyrir, að hann hafi komið til leiðar of lágrí tekjuskattsálagningu 1964, er nemi kr. 143.549.00. Verður að miða við þá tölu við úrlausn sakarefnisins.

Álagning tekjuútsvars fer fram samkvæmt sama framtali og álagning tekjuskatts. Með hliðsjón af þeim niðurstöðum varðandi tekjuskatt, sem nú hafa verið raktar, þykir mega telja sannað, að ákærði hafi með hinum röngu framtölum komið til leiðar, að á hann var lagt of lágt útsvar, svo sem hér verður sýnt:

Árið 1963:

Tekjur	kr. 510.743.00
÷ útsvar 1963	— 16.800.00

Kr. 493.943.00

Tekjuútsvar af þeirri fjárhæð hefði orðið sam-	
kvæmt lögum nr. 51/1964	kr. 121.600.00
÷ álagt útsvar	— 24.700.00

Mismunur kr. 96.900.00

Árið 1964:

Tekjur	kr. 1.063.600,00
÷ útsvar 1964	— 24.700,00

Kr. 1.038.900,00

Tekjuútsvar (sbr. lög nr. 67/1965)	—	277.100.00
÷ álagt útsvar	—	42.400.00

Mismunur kr. 234.700.00

Samkvæmt þessum niðurstöðum hefur of lág útsvarsálagning fyrir skattárin 1963 og 1964 numið kr. 96.900.00 + kr. 234.700.00, eða samtals kr. 331.600.00, en þess ber að gæta, að ákærði er einungis saksóttur fyrir, að hann hafi komið til leiðar of lágrí útsvarsálagningu, er nemi kr. 250.000.00 fyrir bæði umrædd ár.

Verða þá brot þau gegn skattalöggjöf, sem nú hefur verið lýst, færð til refsíákvæða.

Fyrir að tilgreina ranglega vörusölu sína á söluskattskýrslum hefur verið krafizt refsíábyrgðar samkvæmt 247. gr. almennra hegningarlaga, 26. gr. laga um söluskatt, 31. gr. reglugerðar nr. 15/1960 og 145. eða til vara 146. eða 147. gr. almennra hegningarlaga.

Í 2. gr. laga nr. 10/1960 segir, að sá, sem selji eða afhendi vörur eða verðmæti, skuli „innheimta söluskatt skv. 1. mgr. og standa skil á honum í ríkissjóð“. Spurningin er þá, hvort líta beri svo á, að þegar kaupmaður hefur selt og fengið greidda vöru, sé ríkissjóður eigandi að söluskatti þeim, sem kaupmaður hefur tekið við, að vanskil kaupmannsins á söluskattinum eigi að teljast fjárdráttur, sbr. 247. gr. hegningarlaga. Hér verður að líta á refsí- ákvæði söluskattslaganna. Í 25. gr. segir, að sekt skuli sölu- skattsskyldur aðili greiða, sem „af ásetningi eða gáleysi“ skýrir „rangt frá því, sem máli skiptir um söluskatt hans“. Í 26. gr. er mælt fyrir um viðurlög við sams konar broti, þegar því er að skipta, að viðurlög eru ákveðin af dómstólum. Segir þar, að brot varði sektum í ríkissjóð allt að kr. 100.000.00 eða varðhaldi, „nema þyngri refsing liggi við skv. öðrum lögum“.

Líta verður svo á, að með 25.—26. gr. laga nr. 10/1960 hafi verið sett refsíákvæði, sem ætlazt hafi verið til að tæma skyldu sök að þessu leyti. Þrátt fyrir orðalagið, „nema þyngri refsing liggi við skv. öðrum lögum“, verður ekki talið, að ætlun löggjafans hafi verið, að 247. gr. almennra hegningarlaga yrði beitt

um umrætt atferli. Refsiákvæði söluskattslaganna hefðu verið öldungis marklaus, ef svo hefði verið.

Refsiákvæði reglugerðar nr. 15/1960, sem vitnað er til í ákæru, eru samhljóða refsíákvæðum 25. og 26. gr. laga nr. 10/1960, og hafa þau ekki sjálfstætt gildi.

Samkvæmt þessu ber að refsá ákærða samkvæmt 26. gr. laga nr. 10/1960 fyrir brot það, sem greinir í 1. lið I. kafla ákæru. Þess er að gæta, að eins og ákvæði 25. og 26. gr. laga nr. 10/1960 eru orðuð, verður hinum rúmu sektarákvæðum einungis beitt, þegar stjórnvöld ákveða sekt, en dómstóll er bundinn við refsismörk 26. gr. (sektir allt að 100 þús. kr. eða varðhald). Er orðalag greinanna ótvírætt í þessu efni, og verður að hlíta því, þótt óeðlilegt sé, að hámark sektar sé lægra, er dómstólar ákveða viðurlög.

Með því að afhenda skattayfirvöldum rangar söluskattskýrslur hefur ákærði einnig brotið gegn 146. gr. almennra hegningarlaga.

Með röngum framtölum til tekju- og eignarskatts hefur ákærði unnið til refsingar samkvæmt 1. og 5. ml. 48. gr. laga nr. 90/1965, sbr. eldri lög 1. og 4. ml. 48. gr. laga nr. 70/1962 og 1. og 5. ml. 48. gr. laga nr. 55/1964.

Útsvar og aðstöðugjald eru lögð á samkvæmt sömu framtölum. Á þeim tíma, er hér skiptir máli, voru ekki refsíákvæði í lögum um tekjustofna sveitarfélaga, sbr. lög nr. 69/1962 og síðar lög nr. 51/1964. Refsiákvæði komu í þau lög með 5. gr. laga nr. 67/1965, en ákærði verður ekki dæmdur samkvæmt því ákvæði, sbr. 2. gr. almennra hegningarlaga.

Ákærði hefur vottað að viðlögðum drengskap, að framtöl hans séu gefin eftir beztu vitund. Með hinum röngu framtölum hefur hann þannig unnið til refsingar samkvæmt 145. gr. almennra hegningarlaga.

Bókhaldsbrot. 1. Svo sem áður hefur verið lýst, er sannað, að ákærði hefur í bókhaldi sínu fært í sambandi við vörukaup sín af Sveini Birgi Ágústssyni þær röngu færslur, sem taldar eru í 1. lið II. kafla ákæru. Er sannað með játningu ákærða, að hér var um vísitandi rangar færslur að ræða. Með færslum þessum í bækur, sem ákærða var skylt að rita samkvæmt lögum nr. 62/1938, sbr. nú lög nr. 51/1968, hefur ákærði unnið til refsingar samkvæmt 158. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

2. Ákærði færði ekki í bókhaldi sínu á árinu 1965 vörukaup frá þeim 5 aðiljum, sem í 2. lið a í II. kafla ákæru eru taldir, þó þannig, að í ákæru er einn seljandinn, Björn Kjartansson, rang-

nefndur Bjarni Guðlaugsson, og samkvæmt því, sem áður var frá greint, er ekki talið sannað, að raunveruleg vörukaup frá honum hafi numið nema kr. 40.125.00.

Þá er einnig talið sannað, að ákærði hafi á árinu 1964 vanrækt að færa til fulls vörukaup frá þeim aðiljum, sem taldir eru í 2. lið c, þó að undanskildum Ólafi L. Kristjánssyni, sbr. það, sem áður hefur verið rakið. Nema vörukaup þau frá þessum aðiljum samkvæmt þeim niðurstöðum, sem áður hafa verið fengnar, kr. 1.812.162.00. Hér eru talin með vörukaupin frá Víði h/f, sem ákærði færði í bókhaldi í febrúar 1965, en áttu að réttu lagi að færast til bókar á árinu 1964.

Eins og áður hefur verið rakið, telst sannað, að ákærði hafi skotið undan bókhaldi einhverjum vörukaupum frá þeim aðiljum, sem taldir eru í 2. lið b og d í II. kafla ákæru. Þykir sannað, að á árinu 1964 hafi ákærði vanrækt að bókfæra vörukaup frá Ragnari Haraldssyni, kr. 106.268.00, og að öðru leyti hafi hann vanrækt að bókfæra vörukaup frá umræddum aðiljum fyrir a. m. k. kr. 445.146.00 á árinu 1963 og fyrir kr. 333.116.00 á árinu 1964.

Með bókhaldsvanrækslu þeirri, sem 2. liður a–d tekur til, hefur ákærði unnið til refsingar samkvæmt 262. gr. almennra hegningarlaga.

3. Áður hefur verið komið að þeirri niðurstöðu, að ákærði hafi vanrækt að bókfæra af vörusölu sinni á árinu 1963 a. m. k. kr. 1.776.215.00 og á árinu 1964 a. m. k. kr. 4.075.022.00. Fyrir það atferli ber að refsa honum samkvæmt 262. gr. almennra hegningarlaga, en 158. gr. verður ekki beitt um þetta atriði.

4. a) Í bókhaldi ákærða voru þeir annmarkar á færslu sjóðbókar, sem í 4. lið a segir, og varðaði það við 6. gr. laga nr. 62/1938. Hann hélt ekki viðskiptamannabók í skilningi bókhaldslaga, svo sem mælt var fyrir um í 7. gr. laga nr. 62/1938. Hann hélt heldur ekki löggilta efnahagsbók né heldur færði hann ársreikninga í löggilta aðalbók. Fór hann þannig ekki eftir ákvæðum 10. gr. laga nr. 62/1938. Í stað hinna tilvitnuðu ákvæða laga nr. 62/1938 gilda nú ákvæði laga nr. 51/1968, 5. gr. Þessi brot varða ákærða nú refsingu samkvæmt 262. gr. almennra hegningarlaga.

b) Samkvæmt sama ákvæði verður ákærða refsað fyrir að hafa ekki fært í bókhaldinu viðskipti sín á hlaupareikningum 229 í Verzlunarbanka Íslands h/f og 743 í Iðnaðarbanka Íslands h/f en það þykir honum hafa borið að gera samkvæmt 8. gr. laga nr. 62/1938, sbr. nú lög nr. 51/1968, 9. gr., 4. mgr., 4. tl.

c) Ákærði færði ekki í bókhalði sínu yfirlitsreikninga yfir víxlviðskipti né einkaúttekt né heldur yfir lánsviðskipti nema að nokkru, en yfirlitsreikninga þessa bar honum að færa samkvæmt 8. gr. laga nr. 62/1938, sbr. nú 9. gr. laga nr. 51/1968, og varðar þetta ákærðan refsingu samkvæmt 262. gr. almennra hegningarlaga.

d) Á færslu bókhalds ákærða voru þær misfellur, sem talðar eru í ákærulið II, 4 d, og fór hann þannig ekki að fyrirmælum 6. gr. laga nr. 62/1938, sbr. nú 7. gr. laga nr. 51/1968. Ber þannig að refsa ákærða samkvæmt 262. gr. almennra hegningarlaga.

e) Þá þykir fram komið, að ákærði hafi ekki varðveitt og geymt í skipulegri röð fylgiskjöl og gögn, sem talin eru í ákæru-
lið II, 4 e, og þannig brotið gegn 15. gr. laga nr. 62/1938, sbr.
nú 16. gr. laga nr. 51/1968. Þó verður ekki talið, að ákvæði 15.
gr. laga nr. 62/1938 hafi tekið til gagna um talningu og verð-
lagningu vörubirgða (sbr. nú aftur á móti 14. gr. laga nr. 51/
1968), og verður ákærða ekki refsað að því leyti, en að öðru
leyti varðar umrætt atferli hann refsingu samkvæmt 262. gr.
almennra hegningarlaga.

f) Þessi ákæruliður lýtur að því, að ákærði hafi vanrækt að færa í bókhaldinu ýmsar skuldir að fjárhæð kr. 1.316.865.02. Að sömu atriðum lúta liðir b) og c) hér að ofan, og hefur afstaða begar verið tekin til beirra.

Þá er ákærði einnig saksóttur með þessum ákærulið fyrir að hafa vanrækt að bókfæra eignir í árslok 1964 að fjárhæð kr. 677.745.24.

Í skattframtali árið 1965 telur ákærði fram eftirtaldar eignir í árslok 1964:

1. Hrein eign samkvæmt meðfylgjandi efnahags- reikningi	kr. 25.255.24
2. Fasteignir, Sunnubraut 18	— 98.000.00
3. Hlutabréf í 5 hlutafélögum, alls	— 152.500.00
4. Verðbréf o. fl.	— 30.000.00
5. Séreign konu	— 371.990.00

Kr. 677.745.24

Af eignum þessum er liður 1 mismunur á eignum og skuldum samkvæmt efnahagsreikningi Skeifunnar. Er ekki um neina

vanræsklu að ræða af hálfu ákærða, að því er varðar færslu þessa liðar.

Ákærða var ekki skylt að færa í bókhald sitt séreign konu sinnar, og verður honum ekki refsað að þessu leyti.

Eftir er þá að taka afstöðu til þess, hvort ákærða var skylt að færa í bókhaldi sínu íbúðarhús sitt, hlutabréf og verðbréf (liðir 2-4 á ofangreindum lista).

Þrátt fyrir orðalag 11. gr. laga nr. 62/1938 hefur það almennt tíðkast, að bókhaldsskyldir aðiljar færðu ekki eignir slíkar, sem hér er um að ræða og eins er ástatt um, í efnahagsreikning sinn, en tilgreindu þær hins vegar á skattframtali. Hefur framkvæmd þessi ekki verið átalín.

Samkvæmt því, sem nú hefur verið rakið, þykja kröfur ákæruvaldsins um refsíabyrgð á hendur ákærða samkvæmt ákærulið II, 4 f, ekki verða teknar til greina.

Refsingu ákærða ber að ákveða með hliðsjón af 77. gr. almennra hegningarlaga. Þá ber við refsíákvörðun að líta annars vegar til þess, að um var að ræða samfellda og verulega brotastarfsemi. Ákærði kom því til leiðar með röngum skýrslum sínum til skattayfirvalda, að opinber gjöld hans voru ákveðin lægri en vera átti, og munar hér verulegum fjárhæðum. Í bókhaldi ákærða var eigi aðeins um að ræða margvíslega óreiðu, heldur einnig skipulagðar rangfærslur. Á hinn bóginn verður að hafa í huga, að ákærði hefur ekki fyrr sætt refsingum, er hér skipta máli, að ákærði hefur komið vel fram við rekstur máls þessa og að opinbert mál hefur ekki fyrr verið höfðað út af skattsvikabrotum.

Rétt er, eins og efni máls þessa er háttað, að dæma ákærða bæði sekt og refsivist, sbr. 2. mgr. 49. gr. almennra hegningarlaga.

Refsing ákærða verður ákveðin 4 mánaða fangelsi og sekt til ríkissjóðs, kr. 650.000.00, er afplánist fangelsi 5 mánuði, ef hún verður ekki greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Samkvæmt 2. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga, sbr. 6. gr. laga nr. 31/1961, þykir rétt að svipta ákærða heildsölu- og smásöluleyfi.

Sakarkostnaður. Svo sem greint var frá í upphafi forsendna dóms þessa, var héraðsdómur í máli þessu, er kveðinn var upp 13. október 1967, ómerktur með dómi Hæstaréttar 22. maí 1968 og þá einnig ákvæði dóms þessa um akarkostnað, en samkvæmt því skyldi ákærði greiða saksóknarlaun til ríkissjóðs, kr. 35.000.00, og málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, Sveins Hauks Valdimarssonar hæstaréttarlögmans, kr. 35.000.00. Hins vegar hefur

Ragnar Ólafsson hæstaréttarlögmaður flutt mál þetta við meðferð þess fyrir sakadóminum að þessu sinni.

Eftir atvikum þykir niðurstaðan eiga að verða sú, að ákærði verði dæmdur til þess að greiða allan kostnað, sem leitt hefur af rekstri máls þessa í héraði, þar með talin málsvarnarlaun til Sveins Hauks Valdimarssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 35.000.00, málsvarnarlaun til Ragnars Ólafssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 25.000.00, og málssóknarlaun, samtals kr. 60.000.00, er renni til ríkissjóðs, en af hálfu ákæruvaldsins hefur Hallvarður Einvarðsson, aðalfulltrúi saksóknara, flutt málið hér fyrir dómi. Við ákvörðun málsvarnarlauna Ragnars Ólafssonar hæstaréttarlögmanns er haft í huga, að hann flutti málið fyrir Hæstarétti, og voru honum þá tildæmd málsvarnarlaun.

Dómsorð:

Ákærði, Magnús Jóhannsson, sæti fangelsi 4 mánuði. Hann greiði einnig kr. 650.000.00 í sekt til ríkissjóðs, og komi 5 mánaða fangelsi í stað sektarinnar, ef hún verður ekki greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Ákærði skal vera sviptur heildsöluleyfi og smásöluleyfi.

Ákærði greiði allan kostnað sakarinnar, þar með talin málsvarnarlaun verjenda sinna, kr. 35.000.00 til Sveins Hauks Valdimarssonar hæstaréttarlögmanns og kr. 25.000.00 til Ragnars Ólafssonar hæstaréttarlögmanns, og málssóknarlaun, samtals kr. 60.000.00, er renni í ríkissjóð.

Dóminum skal fullnægja með aðför að lögum.
